

ТОНТ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 18 (6977-6978)
1999 йил 4 май, сешанба

Сотувда эркин
нархда

ҲАЯЖОН

Хотира ва қадрлаш куни — 9 Май яқинлашмоқда. Мустақил мамлакатимиз бу байрамни биринчи марта нишонлайди. Ҳамма нарсанинг биринчиси — ўз ҳаяжони, ўз ҳайрати, ўз қувонч-шодликлари билан ўзгачадир. Бизнинг оиламизда ҳам бу байрамга катта тайёргарлик кетмоқда, чунки бобом Мурод ота урушда қатнашиб, омон қайтганлар. Саккиз фарзанд, йигирмадан ортиқ набиранинг бошлиғи бўлиб, қариллик гаштини сурмоқдалар. Ҳалол меҳнатлари билан Шухрат медали ҳам олиб, урушда курсатган қаҳрамонликлари кўкракларига тақиб қўйган нишонлар сонини яна тўлдирганлар. Аммо, байрам баҳона бобожоним ҳаяжони ҳам севинач, ҳам қайғу ёшлари билан кўзларида шуълаланмоқда. Қувончлари: мустақилликка эришиб, ҳур ва фаровон фарзандлар камолини кураётганлари бўлса, армонлари; икки акалари бу кунларни кўрмаганлиги-

дир. Урушда бедарак кетган йигирма ёшли Эргаш акалари ва урушдан қўлтиқтаёқда қайтган раҳматли Туроб акаларининг дарду фиरोғида, оламдан эрта кўз юмган оналари Ҳамро бувимнинг ёрқин хотираларини дилга жо қилиб бу кунларга етганимга шукр, — демоқдалар. Ҳа, бобом олис юрларда жанг қилганлар. Йигитлик завқи-шавқидан бенасиб бўлганлар...

Акалари ҳам дайди ўқларга учраб, ҳаёти кемтик бўлган... У кунларни эслаб, энди уруш кўрмайлик, — дейдилар. Бобожоним Хотира ва Қадрлаш кунини байрам қилаётганимизни эшитганларидан бери жуда қувониб юрибдилар. Акалари, оналари, дўсту-биродарларини қайта-қайта эслаб, кўзларига тез-тез ёш оладиган бўлдилар. Мен бобомга Хотира майдони қуриляётгани ҳақида газетадан ўқиб берсам, телевизорда қўрганларини айтдилар ва «Гулноза қизим, бориб кўриб келчи,

Тошкентдан жангга кетиб, бедарак бўлиб кетган Эргаш акамнинг ҳам номлари бормикан», — дедилар. Мен: — Бобожон, ўзингиз билан байрам кунини борамиз, албатта борамиз, — дедим.

— Қизалогим-а, ахир бир ойдан бери юролмай касал бўлиб ётибман-ку, — деб бобомлар хомуш тортидилар. Мен эса хотира китоблари чоп этиляётгани, юртбошимиз уруш қатнашчилари учун ҳар борада қулайликлар ва яхшиликлар яратаётгани ҳақида гапириб бердим. Бобомнинг кўзларида умид учкунлари порлади. Ҳаяжон билан, қувонч билан. — «Энди чиндан ҳам яшайдиган замон келибди-да, болам», — дедилар. «Албатта тузалиб кетаман. Албатта хотира майдонини кўриб, ҳордигимни ёзаман», — дедилар.

— Ниятингизга етинг, Бобожон!

Гулноза МАКСУДОВА,
Тошкент вилояти,
Тошкент туманидаги
25-мактаб ўқувчиси.

СОҒЛОММИЗ— ПОЛВОНМИЗ

Жисмонан соғлом одам маънавий баркамол бўлса, бақувват одам зукко ва билимдон бўлса... Юртдошларимизнинг нияти шундай. Юртбошимиз ҳам фарзандларнинг баркамол руҳий дунёси, маънавий, ахлоқий жиҳатдан етуклиги, жисмоний соғломлиги учун қайғурмоқдалар. Биринчи май куни пойтахтимизда кураш бўйича биринчи жаҳон чемпионати байроғи кутарилиши ҳам бунга далолатдир. Дунё бўйича йиғилган курашчилар бизнинг пойтахтимизда куч синашдилар. Амир Темур бобомиз даврида курашнинг 400дан кўпроқ усули бўлганини ҳам биз ана шу кунларда билиб олдик. Мамлакатимиздаги кураш байрами тантанага, бизни яна бир бор оламлараро тан олиш ва танилиш дамларига айланиб кетди. Жаҳоннинг 28 мамлакати эътироф этган, яна ўнлаб давлатларда кураш бўйича федерациялар тузилаётган пайтда КУРАШ келажакда олимпиада уйинларига киради, деб уйлаймиз.

Полвонларга ва меҳмонларга яратилган шайроитлар, Юнусобод уйингоҳининг файзи, ЖАР спорт марказида давом этган ҳалол беллашувлар узоқ вақт иштирокчиларнинг хотирасида сақланиб қолади. Юзлаб полвонлар турли давлатларнинг байроқлари хилпираб тур-

ган уйингоҳларда кураш бўйича биринчи жаҳон чемпиони номини олиш учун ўз маҳоратларини курсатдилар. Ирқи ва миллатидан қатъий назар, уларга соф ўзбекча сўзлар билан мурожаат қилинди. «Ҳалол», «Чала», «Тухтанг»... сўзлари қўшиб айтиладиган қўшиқ оҳанглари эса етти иқлимга етиши шубҳасиз. Юртимиз полвонлари, гуруримиз, шаънимиз деб майдонга тушган, елкаси ерга тегмаган акалар! Биз сиз билан, деймиз.

Абдухамид АБДУҒАФФОРОВ.

Жуманиёз Жабборов

БУЮК

ЎЗБЕКИСТОНМИЗ

Аждодлар улуг номин, қалбимизга жо этиб,
Юрт узра мангу ҳаёт, биносин барпо этиб.
Келажак уфқларга йўл олдик бугун мағрур,
Йўлимизни ёритур, қомусимиз мисли нур.

Биз дунёвий диёримиз, оламлари очган юз
Байроғимиз хусини безайди ою, юлдуз.
Минг йиллар юкин ортган, биз улугвор
карвонимиз,
Дунё харитасида буюк Ўзбекистонимиз.

Келажак порлоқ юрт, халқи фидойи Ватан
Сенга бахшида эрур фикру туйғу жону тан.
Тарихларинг бағридан чиққан эзгу армонимиз,
Истиклолга йўл олган буюк Ўзбекистонимиз.

Баҳор билан қўтлаб ялпизлар буй таратади. Оп-поқ гулдастага айланган ўрик дарахтлари довуччалар тутди. «Омонлик-сомонлик, ҳеч кўрмайлик ёмонлик», — деб кўзга суртинг, дея, гуллар буй таратади. Қулупнай қизариб чиқади, эртанги помидор, бодринг, олмаю нашватилар одамлар висолига ошиқади.

Мен табиатнинг илк ме-

Майин шабада, илиқ ҳаво, бир қарасанг кум-кўк, бир қарасанг булут қоплаган осмон, шивирлаб ёғайтган ёмғир, кўёш нурида эланиб ётган майсалар... Ҳа, булар ҳаммаси баҳор манзараларидир. Баҳор сўзи ҳам, ўзи ҳам инсон қалбига илиқлик бахш этади. Бу гўзал фаслнинг манзараларини, жилосини тасвирлашга мўйқалам ҳам, сўз санъа-

*Баҳор
Жилваси*

валари жаннатий маза, таъмларини бувижонимга илинаман. Қишлоғимизда аср билан тенглашаётган бувижонлар куп. Лекин менинг бувим уларнинг онахони. Ҳаммани хушмуомалалик билан қарши оладиган, ширин сўзлар билан эркалайдиган, озодаликка, тўғри сўзликка чорлайдиган бувижонимга яна ҳам узоқ умр, бизларга бош бўлиб, паноҳ бўлиб юришларини тилайман. Бувижонимни синфдошларим ҳам қўтлагани келишди. Кўзларида порлаган ҳавас, ҳайрат менинг қувончимни, менинг шодлигимни яна ҳам тошириб юборди. Ахир шундай нуроний, шундай ҳалол ва пок Ойниса Иноғомова менинг бувим-да!..
Искандар ОДИЛОВ,
Тошкент вилояти,
Қибрай тумани.

ти ҳам ожиздек туюлади. Гулга бурканган дарахтлар олдидан эътиборсиз ўтиб кетолмайсан. Бариси инсонга ўзгача завқ-шавқ бағишлайди. Баҳор манзараларига боқиб ўзинг хохламаган ҳолда гўзалликнинг ашаддий шайдосига айланиб қоласан.

Ҳа, булар ҳаммаси гўзаллик, табиатнинг бизга қилган тўхфасидир.

Бу гўзаллик инсон қалбида нозик туйғуларни уйғотади. Бу туйғу табиатга бўлган муҳаббат дейилади.

Барчангизни баҳорий туйғулар тарк этмасин!

Хулкар ОСТОНОВА,
Бухоро вилояти, Жондор
туманидаги 36-
мактабнинг
7-синф ўқувчиси.

АҚЛ ГҲЛАШАНИНИНГ ТОЗА ГҲЛИ

Бошланг, оёқланг ва ёлғиз умри давомида эллик маротаба Ҳаж қилган мўтабар зот Шайх Мўмин Шерозийнинг ёнига, онасини нечоғлиқ шод қилган Исмоил Даббос деган инсон келиб: «Менга бир Ҳаж сафарингизни савобини беринг», — деб ўтинади. Шайх Шерозий эса: «Онанинг кўнгли шодлигини менга бер! Шунда эллик маротаба ўтаганим Ҳаж савобини сенга бераман», — деб жавоб қайтаради.

Кўринадики, Аёл — жамики борлиқнинг энг олий маҳсули. Унинг жамиятда тутган ўрни, мавқеи, обрўи, хурмати ва эъзози ҳам шунга яраша бўлмоғи шарт. Шуларни теран ҳис қилган тенгдошларингиз, Аёллар йилида қалбларига тугиб қўйган дил изҳорларини таҳририятимизга йўллабдилар. Мактубларни ўқир экансиз, мўтабар оналаримиз, аёлларимиз, опсингилларимиз ҳақидаги оҳори тўкилмаган сатрлар сиз азизларни бефарқ қолдирмайди. Ўйлашга, мушоҳада юриштишга ундайди. Марҳамат, мактублардан баъзиларини нозик дидингизга ҳавола эта- миз.

АЁЛ — ЭЛ АРДОҲИДА

Бу шарафга фақат меҳринг туфайли, муҳаббатинг туфайли, инжулару гавҳарларга бой қалбинг туфайли эришдинг—муқаддас Аёл! Кечалари зимистонни ёритган мисол, қуёшларни уйғотган мисол, оймомони сўзлатган мисол, майин аллаларингиз эришдинг—мўтабар Аёл!

Сенинг кўнглинг бир торки, унга қўл теккизсанг, дилрабо куйлар таралиб кетади. Сенинг бахтинг фарзанд, иқболинг фарзанд. Олтин тожингнинг энг ёрқин гавҳари — фарзанд! Ана шу фарзандинг эл бўлди. Эл бўлиб сенга бел бўлди. Сени елкасига олиб Ҳажларга борди. У сени ардоқлади, қалбинг гулдек нозик бўлса-да, тоғ эдинг! Фарзандинг сенинг бағрингда булоқ сувлар очди, қизғалдоғу бойчечаклар униб-ўстирди!

Аёл... У булут бўлиб ҳархаша қилганида, сен уммон бўлиб барчасини ютдинг, барчасига

дош бердинг, чунки сенинг бағринг бепоён, унда фақат гуллар яшайди.

Сен Навоийларни, Темурларни, Фарҳодларни дунёга келтирддинг, гўё булутлар орасидан қуёш чарқлаб чиққандай, ёмғирдан сўнг камалак жилонангдек, оламга бахт ато этдинг. Шунинг учун ардоқдасан — мунаввар Аёл! Дуру жавоҳирлар жилоси, муҳаббатнинг мудом куйчиси, юлдузларнинг қувноқ кулгуси, ардоқларнинг ардоғидасан, чунки улуғ, мўтабар зотсан — Аёл!

**Машфират
МУКИМОВА,
Алишер Навоий
номидаги
Республика Нафис
санъат
лицейининг 10-«А»
синф
ўқувчиси.**

**ҚАЛБ ИШРИДАН
ЖОСИ ОЛСАН**
Аёл... Сенинг шаънинг-

га бугун қалбимнинг энг тўридан чиққан сўзлар ила мақтов айтсам-да оз. Сен куйлаган аллалар қулоқларим тагида жаранглайди, юракларимни ларзага солиб, ажиб бир илиқлик бахш этади.

Бир-биридан ширин фарзандларинг жону дилинг. Меҳрингни берасан, жонингни-да аямайсан. Ишда касбдошларинг, оилада бола-чақанг, турмуш ўртоғинг сени севишади. Токи, аёл экансан, барчага кадрлисан. Сенда нелар мавжудлигини ўзинг ҳам тасаввур қилсанг эди. Сенда фаросат бор, нозик дид, поклик, номус бор. Яна сенда севги, муҳаббат ва садоқат ҳам бор.

Аёллар инсониятни ин-

соний қилиб наслдан-наслга, авлоддан-авлодга етказаётган, яхшининг ёмон устидан, эзгуликнинг ёвузлик устидан, вафо-

нинг бевафолик устидан галабасини таъминлаб келаётган, покиза руҳли, буюк зотлардир!

**Хосият РАЖАБОВА,
10-«С» синфи
ўқувчиси.**

**АЁЛ БОРКИ —
ОЛАМ ИШРАФШОН**
Шарқда шарм-ҳаё, иймон-эътиқод бутлиги, аёл ақл-заковатининг ёрқин тимсоли сифатида эъзоз-

ланган. Бу фазилатлар ҳам аёлнинг табиатига, қон-қонига сингиб кетган. Бизнинг момоларимиз, етук шоирларимиз бўлган Нодира, Зебинисо, Увайсийлар ҳар қандай вазиятда ҳам мулоимлик, ифбат, ибо ва шарм-ҳаёни кўз қорачиғидай асраганлар.

Ҳадиси шарифда: «Жаннат оналарнинг оёғи остидадир» дейилади. Шундай экан, биз нечун оналар ҳоки-пойини ўпиб яшамаймиз? Уларни бошимизга кўтармаймиз? Ҳар бир айтган сўзларини амалда бажармаймиз?

Қадим ривоятларнинг бирида ёзилишича, «Бир бола ўз онасининг оқ сўтини оқламоқ ниятида, қари онасини елкасида кў-

1999 ЙИЛ — АЁЛЛАР ЙИЛИ

тариб олиб «Маккаи мукаррама»га олиб борибди. Ва онаси Ҳаж сафарини ўтагач, яна ўз қишлоғига кўтариб келибди. Шунда бола бир донишманддан: «Мен онамнинг оқ сўтини оқлай олдимми?» — деб сўрабди. Донишманд эса: «Йўқ, сен фақат онагни

бир кечалик бедорлигини оқладдинг холос», — деган жавоб қайтарибди.

Кўринадики, биз онани,

аёлни қанчалик улуғласак, шунчалар оз, шундай эмасми?

**Жамшид ТОШҚУЛОВ,
Қашқадарё вилояти,
Косон туманидаги
Темирхўжа жамоа
хўжалиги.**

**ЯХШИЛИК
СОҒИНИБ
ЯШЛАЙДИ, АЁЛ!**

Аёлнинг энг гўзал хислати шундаки, умрининг охиригача ўзгаларга қулайлик яратиш ниятида яшайди, биз унга миннатдорчилик билдирамиз, фидойи деб атаймиз. У мамнун бўлиб «жоним қирқта экан», деб майин жилмайиб туради.

Тарихга назар солсак, Амир Темур Бибиҳонимни улуғлаб, унга атаб масжид қурдирган. Агар Хумоюн ва Акбарни ўқиган бўлсангиз, унда Хумоюн аммаси Хонзодабегимни ардоқлаб, ўз ёнига ўтказиб подшоҳ билан тенг кўрган. Улар ақлли, доно, тадбиркор бўлганликлари учун шу даражага эришганлар. Шоҳ Жаҳон эса, асрнинг етти мўъжизасидан бири бўлмиш Тож Маҳални ўз рафиқасига атаб қурдирган. Ҳозиргача бу гўзал обида ўз кадр-қимматини йўқотмай турибди.

Саҳна гўзаллари Мукаррама опалар ҳаракат орқали гўзалликни намоён қиладилар. Бу саҳна маликалари қора сочларини силлиқ қилиб, ихчамгина турмаклаб, латофатли кўринишда кўзимиз ўнгида сақланиб қолади.

Менимча, темир ҳам бир кун занглайди, пўлат ҳам қайрилади. Лекин Аёл меҳри зангламайди, синмайди ва тугамайди. У ўзининг қирқта жони билан ҳар соҳада, ўзининг ёрқин ранглари ила кўзларни мудом камаштиради.

**Нигора АХМЕДОВА,
10-«А» синф
ўқувчиси.**

АЁЛ МЕҲРИ

Бу йил аёллар йили деб эълон қилинди. Бу эса аёлнинг ҳаётимизда тутган ўрни беқиёс эканлигини яна бир бор эслатди. Аёл ўзининг меҳрибонлиги, оқилаю донолиги билан барчага ўрناق бўлади. Барча миллат аёллари бирдек меҳру муҳаббатга лойиқдирлар. Аммо шарқ аёллари ўзларининг шарқона ибою ҳаёлари билан барча халқларнинг меҳру муҳаббатига сазовор бўлганлар. Шарқ аёлларининг ватанига, оиласига, фарзандига бўлган сўнмас меҳри бир неча асрлардан бери инсонларни лол қолдириб келмоқда. Шоирлар ҳам аёлларни мадҳ этиб шундай таъриф қилган:

**Хоҳ дехқон, хоҳ
султон, кўш
елкасисиз,
Авалло, сиз она,
уй бекасисиз.
Меҳр мамлакатин
маликасисиз,
Ўзбек аёлисиз,
ўзбек аёли.**

Шарқ аёллари ўзларининг зукколиги, ибодилиги, сабр-бардошлилиги билан ҳам алоҳида ўрин касб этади. Қасоскор Тўмарис, иболи Кумушбиби, жасоратли Раънолар бизга ҳамиша ўрناق бўлиб келишади. Улар чеккан азоб, улар кўрган ғам-андухга ҳеч ким бардош бера олмайди. Шунча чеккан ғам-андухлари, азобуқубатларига қарамай, улар барча миллат достонларида энг гўзал, чидам ва бардошли, ибою ҳаёли аёл сифатида тасвирланади.

Аёл хоҳ фарб, хоҳ шарқ аёли бўлсин биз унга доимо ҳурматда бўламиз. Аёли йўқ халқни юлдузи йўқ осмонга қиёсласа бўлади. Юлдузи йўқ осмон эса ҳеч кимни ўзига ром қила олмайди. Шундай экан, биз аёлларга таъзим қилайлик. Бу ёруғ дунёда аёллар борлигига шукур қилайлик.

**Гулноза
УБАЙДУЛЛАЕВА,
Тошкент шаҳар,
Юнусобод
туманидаги 274-
мактабнинг
7-синф ўқувчиси.
Хатларни Гулюз
Валиева саралади.**

— Қани келинг, болалар,
Хури, Ботир, Нор,
Дилбар...

Курдик катта доира,
Бошла сўзни Шоира.
Шоира ҳам тик туриб,
Одатича шўх кулиб,
Олдин бироз қилиб ноз,
Гап бошлади шўх овоз:

— Аввал шоир акамлар,
Эртақ айтиб берсалар,
Сўнгра биз ҳам болалар,
Тоғдаги шалолар,
Мустақиллик боласи,
Истиклол гул-лоласи
Ўйин-кулги қиламиз,
Биргаликда ҳаммамиз.
* * *

Дикқат беринг бўлмаса,
Олдин менга сўз бўлса.
Айтиб берай бир эртақ,
Эртақ эмас дил тилак:
Кунда уни айтишни,
Дилтилакка қайтишни,
Қилар эдим хўп орзу,
Кўзга олмай кеч уйку.
Ўша қадим замонда,
Мирзачўли томонда:
Яшамайин инсонлар,
Ерда битиб тиконлар,
Кувдик-шумлик илонлар,
Бадбашара ҳайвонлар,
Бўлган экани аркони,
Қоп-қоронғи гўр кони.
Йўловчилар сувсираб,
Гадо эди сув тилаб.
Жазирама офтобдан,
Қанчалари бетобдан,
Йўлга чўзилар эди,

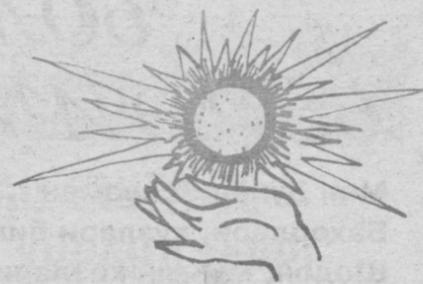
Биз севган ижодкор

ИСЛОМОБОД БОЛАЛАРИ

Сувсираб ўлар эди.
Такдир насиб бўлганлар,
Мирза чўлни кўрганлар,
Яратдилар бир нақл,
Унда пинҳон кўп ақл:
«Кушлар учмас умрбод,
Борса келмас одамзод».
Ухлар эди етмай қўл,
Бўм-бўш бўлиб Мирзачўл.
* * *

Мустақиллик сочиб нур,
Юртбошимиз — иш боши.
Қалбдан унга ташаккур,
У йўлимиз кўёши.
Юртбошимиз бош бўлди,
Бошлаган ҳар бир ишга.
Кувончларга дил тўлди,
Файз кирди турмушга.
Сувсиз чўллар уйғонди,
Ери сувга мўл қонди,
Ака-опа мард ёшлар,
Кучли билак бардошлар,
Бир-бирига дўст, иноқ,
Ҳамкорликда чин ўртоқ.
Кўчиб келиб бағрига,
Ўч бўлишиб қаҳрига,
Чўл бўрони баҳрига,
Хўп бердилар зўр бардош,
Фидокор, мард ҳар бир ёш,
Машина-ю трактор,

Фил тумшукли экскаватор...
Бирга-бирга кўшилиб,
Ҳамма кучлар бир бўлиб,
Чўл бағрига отилди,
Номин кўкка совурди.
Кўпчилик меҳнатидан,
Қалб шижоатидан,
Чўл ҳам таслим мардларга,
Шердек азаматларга.
Кўрган раҳмат билдирар,
Меҳнат роҳат келтирар.
Қад кўтариб бинолар,
Мактаб, клуб, кинолар...
Яшил гилам ҳаммаёк,
Узумзору мевабоғ.
Кўшиқ айтиб булбуллар,
Яйрар кўнгил, боғ, гуллар.
Пахта, донга бўлиб кон,
Донғи кетган бир жаҳон.
Эл-юрт севган ном билан,
Исломобод аталур.
Халқи учун яшаган,
Инсонга минг ташаккур!
Бунда йўқдир зулмат тун,
Улангандир кунга кун.
Меҳр нури ёғилар,
Бахти кулган инсонда!
Иқболини яратар,
Мустақиллик замонда.
Кўшиқ, куй-ла тонг отар,

Янги ҳаёт уйғонар,
Қандай гўзал бу онлар,
Бахти кулган замонлар.
Сизлар кувнок болалар,
Чўлда унган лолалар.
Гулистонда туғилиб,
Боғ бўстонда туғилиб,
Мустақиллик боласи,
Истиклол гул-лоласи,
Бокди сизга бахт кулиб,
Очилдингиз гул бўлиб.
Мирза чўли ягона,
Сизга тамом бегона,
Тезда катта бўлингиз,
Аввал аёло ўқингиз.
Дилдан сизга шу тилак,
Сизлар бизнинг келажак.
Бахт кунимиз эртанги,
Содиқ бўлинг Ватанга!
* * *

Эртақ тинглаб болалар,
Муродига етдилар,
Ўйин-кулги қилишиб,
Кўнгилни шод этдилар.

Эркин ҚОДИРОВ,
Тошкент.

Болалар, мен яқинда бир воқеанинг гувоҳи бўлдим. Улар сизнинг тенгдошларингиз бўлгани учун сизларга айтиб бераман.

Ҳаво жуда ҳам иссиқ, автобуснинг ичи одам билан лик тўла эди. Кимдир ўзини елпир, кимдир овозининг борича кулиб гапирар, яна кимдир нигоҳларини ташқарига тикканча хаёлга чўмган эди. Автобус ўрнидан кўзгалгач, ташқаридан тасир-тусир овоз келди. Ҳамма ҳайрон бўлиб уша томонга қаради. Эшиклар очилгач, автобусга уч ўспирин йигитча чиқди. Шунда ҳайдовчи: «Боядан бери қараб тургандан кўра чиқсаларинг бўлмасмиди», — деб танбех берган бўлди. У шундай деди-ю, боши балога қолди. Йигитчаларнинг бири уни буралаб сўқди ва сенсираб: — Ўзингни ишингни қилсанг-чи, биз билан нима ишинг бор?— деди.

Йигитчалар бараварига кулиб юборишди.

— Болам, қўлингданги ноннинг увоғи тушди, — деди бир рус кампир. Мазза қилиб «Хот-дог» еяётган бо-

лаларга қараб. Бу гап қаттиқ «таъсир» қилди, шекилли, улар одамларнинг орасидан юриб, автобуснинг ўртарағига менга яқинроқ жойга келиб туришди. Улар туришгани учун уларнинг

энди милиционер бўламиз... Милиционерлар ҳар ерда хўжайин бўлишади...

Орадан анча вақт ўтди. Бу воқеа хаёлимдан ҳаёт ташвишлари билан нутилангандек бўлди. Ле-

Сиз нима дейсиз?

ри билан қарадим. Шунда у:

— Йўқ, улар ҳали вояга етмаган болалар. Лекин қилган ишларини

да улар анча «ишлар»ни амалга ошириб улгуришган экан. Судда гувоҳлар, жабрланувчилар кўрсатма беришарди. Улар кимдир тунашган, кимдир уйига ўғирликка тушишган, кимгадир зўравонлик қилишган...

Суд бўлиб ўтди. Вояга етмаганликлари сабаб бўлиб, уларга катта миқдорда жарима солинди. Суд залидан чиқиб кетишаётганда Санжарнинг отаси: — Қўявер, ўғлим, пул топилади, лекин сен, менга уша пуллардан ҳам азизроқсан. Бу кунлар ҳам ўтиб кетади, — дея унга «маслаҳат» бериб борар эди...

Азиз болажонлар! Биз сизнинг бу болаларнинг йўлларида бормаслигингизни биламиз. Сизга шуни истаб, айтаман, аммо отага, уша «фарзанди азиз» отага қандай тушунтирамиз-а? Бу борада бизга ўзингиз ёрдам берарсиз?

Озода ТУРСУНБОЕВА

ГАРД ЮҚМАСИН, УМР ГУЛИГА

исмларини ҳам билиб олдим.

— Санжар, нима деяпти, старуха? — деди бири.

— Куним ўтмай, қорним нонга тўймапти, нонингдан бер, деяпти — деди Санжар.

Улар яна кулишди... Бир-бирларини ҳар хил сўзлар билан сўкиб, ёқимсиз қилиқлар қилиб атрофдагиларнинг гашига тегишса-да, лекин ҳеч ким уларга гапиришга ботина олмасди. Охири орқа уриндикда утирган бир кишининг сабри чидамади шекилли:

— Ҳой болалар, бирпас жим турасизларми йўқми, қанақа жойда тарбия олгансизлар ўзи?, — деди.

Шунда дарров Умид исмли бола у кишига жавобни «тахт» қилиб қўйди.

— Мактабни битирдик,

кин бу болалар билан яна учрашаман, деб сира уйламаган эдим.

Куни кеча бир судья та-нишимни куриб қолдим. У менга йўл-йўлакай ўзининг ташвишлари, ишининг машаққати ҳақида куюниб гапириб, шу кунларда кўраётган иши, 3 ўспирин йигитчаларнинг ҳаёти ҳал бўлаётганини айтди. Унга савол наза-

эшитсангиз, ҳайратдан ёқа ушлайсиз,— деди. Унинг гапларига қизиқиб қолдим... Суд залига уч-

та йигитчани олиб киришди. Уларнинг бошлари эгик, юз-кўзларидан анчагина қийналганлари билиниб турарди. Олдинги уриндикларда башанг кийинган аёл ва эркаклар утиришарди. Бу йигитчаларнинг отоналари экан. Чиндан ҳам шу қисқа вақт ичи-

Устозларнинг изодидан

БОЛАЛАРГА БЕРДИМ ҚАЛБИМНИ

Мен дунёни севаман
Баҳорлари, кузлари билан.
Шодон, мунгли кезлари билан,
Болаларнинг кўзлари билан.

Мен дунёни севаман
Оққушлари, кўллари билан.
Шамоллари, еллари билан,
Болаларим — гулларим билан.

Мен оламни севаман,
Отам каби пирли дунёни.

Онам каби нурли дунёни,
Севгим каби сирли дунёни.

Мен дунёни севаман,
Яшнаб турган дунёни,
Дунё сўраб турган дунёни,
Зиё сўраб турган дунёни!..
Унга тутдим мен бор дунёмни.

* * *

Болаларга бердим қалбимни,
Ачинмайман ўтган умримга.
Болаларга тутган умримга,
Яхшиликлар кутган умримга.

Устоз — муаллим бўлмоқ катта бахт. Ҳам таълим бериб, ҳам болалар учун шеър ёза билиш эса кўшалоқ бахтдир. Ширинтойларнинг оламни тушунишларига ёрдам бериш истаги Самарқанд вилояти Ургут тумани халқ таълими бўлими мудир Исмат Набиев ва хоразмлик мураббий Раззоқ Иброҳимнинг қон-қонига сингиб кетган. Уларнинг шеърлари фикр доиранингизнинг кенгайишига, яхши-ёмонни, мардлик ва кўрқоқликни бир-биридан фарқлашингизга кўмаклашади. Ҳақиқий устоз деб шундайларни тушунамиз.

Болаларга бердим қалбимни —
Келажаги буюк болалар!
Шўхликлари кийик болалар,
Эркатою суюк болалар.

Болаларга бердим қалбимни,
Жоним ичра жондир ўшалар.
Ой, куёш, осмондир ўшалар,
ЎЗБЕКИСТОНдир ўшалар!

Исмат НАБИЕВ.

ОК КЕМА

— Қандай эди илгари,
Дарёмизнинг аҳволи?
Ўртар Ражаб акани,
Бахтиёрнинг саволи...
« — Тахминан ўн чакирим,
Амударё шу ердан
Ўнг ё чапга кенгайиб,
Тўлиб оқарди ўктам.
Ҳамласидан дарз кетган,
Дагишларни эсласам.

Юраккинам «шир» этиб,
Ортга тортар ҳозир ҳам.
Қисир сигир елини —
Кабии қайтди дарёмиз.
Бўғавердик ҳар жойдан,
Ортсин, дедик, пахтаимиз.
Ўйлайман гоҳ дарёдан,
Сузиб ўтган елканни,
Кейинги пайт кўринмас —
Бўлиб кетган елканни.

Дарахт узра кўлимиз,
Дурбин қилиб қарардик.
«Мен биринчи кўрдим» деб,
Ҳамма чуввос соларди.

Болалар чурқ этишмас,
Дили дарддан эзилиб.
Неъматжон йўл бошлади
Ҳаяжони сезилиб:
— Изтопар номимиз бор,
Бепарво туриш — чакки.
Оқ кемани излаймиз,
Кетдик бизлар, амаки!

Раззоқ ИБРОҲИМ.

Бу ҳикоямни «Яшасин ҳақиқат» деб номлашга қарор қилдим. Чунки ҳақиқат бор жойда кишининг дили доим равшан тортади. Ҳамма воқеа рус тили дарсида рўй берди. Шанба куни эди. Ҳар галгидек учинчи соат рус адабиёти. Биз синфдошлар билан хонага кирдик. Синфхона шинамгина, тоза, деразалари очилган ва атроф баҳаво эди. Янги келган ўқитувчимиз хонани чиройли жиҳозлаган, янги кўргазма ва расмлар билан безаганди. Ҳозир эса бўлажак дарсдан олдин хонани тозалатиб, чиқиб кетган эди. Бирдан тўполон, чанг-тўзон, қаттиқ овозлар пайдо бўлди, тинчликдан асар қолмади. Хонага, синфимиздаги энг шум бола — Собир исмли йигитимиз, ўзининг уч-тўртта ўртоқлари билан кириб келганди. Жавонда тахланиб турган китоблар ҳам, деворга осилиб турган кўргазмали расмлар ҳам атрофга сочилиб кетди. Деразадан кираётган мусаффо ҳаво ўрнини энди, чанг-тўзон эгаллади. Хуллас, хона зулмат остида қолди. Шу пайт кўнғироқ чалиниб, эшикдан ўқитувчимиз кириб келди. Болаларга кўшилиб тўполон қилаётган бизлар ҳам — ҳаммамиз жойимизга ўтириб ол-

дик. Ўқитувчимиз атрофга қаради-ю, ҳайрон бўлиб қотиб қолди. Юзидаги ҳаяжон, хурсандчилик бир зумда йўқолди, нега хонани тартибсиз ҳолатга келтирганимизни нафрат билан сўради. Ҳеч кимдан овоз чиқмади, қилар ишни қилиб қўйиб, энди жимгина ўтирар эдик. Ўқитув-

Шунда атрофга назар ташладим, қарасам бурчакдаги қизлар нималарнидир пичирлаб, тинимсиз Собирга қарашар эди. Атрофда нималар булаётганини англай олмай, мен ҳам унга қарадим. Қарадим-у, у юзини қизил бўёқ билан бўяб олганини кўрдим. Шу пайт ўқитувчимиз

ўтирган дугоналаримга: «Ўқитувчимизга ҳақиқатни айтаман», дедим. Лекин улар: «Ўз синфининг сотган бўласан», деб мени тўхтатишди. Ичимда қандайдир туйғу алангалар, виждоним қийналар эди. Ахир шу ўқитувчимиз ҳам она-ку, онамизни шунчалар хўр-

қилди», — дедим. «Ростданми?» — деб аввал менга ҳайрон бўлиб қарадилар. Кейин ҳамма воқеани кўз олдига келтирдилар шекилли, бир оз уйланиб турдилар. Бирдан чехраларида яна табасум пайдо бўлди. Ҳаяжонланиб турганимни кўриб: «Энди ҳеч қачон жаҳлга берилмайман, ҳеч кимни урмайман ҳам» деб, менга такрор ва такрор раҳмат дедилар. Менинг эса елкамдан тоғ ағдарилганек бўлди. Тез дугоналаримга этиб олдим ва сирни ҳеч кимга айтмадим. Бу кун шу воқеани дафтаримга тукиб-сочдим. Ахир ҳақиқатни кимдир айтиши керак эди-ку? Бундай нотўғри ишларга ҳамма кўл силтаб кетаверса, унда ҳақиқат қандай юзга келади, деб уйлдим. Уни ҳам кимдир дунёга олиб чиқиши керак-ку. Майли, кимларгадир ёмон кўринай, лекин энди ҳам доим ҳақиқатни рўйорост айтишга ҳаракат қиламан. Ҳикоямни эса ушбу сатрлар билан тугатмоқчиман:

Эмасман, мен бегойим,
Огоҳ юрарман дойим.
Орзуларим қатма-қат,
Менга йўлдош ҳақиқат.
Сайёра ЖҲРАЕВА,
Тошкент шаҳар, 4-мактаб ўқувчиси.

ЯШАСИН ҲАҚИҚАТ!

чимиз эса қаҳр ўтида ёнар эди. Шунда жимликни кимдир бузди. Бу ўша Абдуллаев Собир эди. У ўзининг ёмон сўзлари билан ўқитувчимизни ҳақоратлашга тушди. Шу пайт ўқитувчимиз ўзини тутиб туролмай, унинг ёнига келди-да, жаҳл устида Собирнинг юзига бир тарсаки туширди. Ҳамма жим бўлиб қолди. Собир юзини беркитганча партага ўтириб олди. Ўқитувчимиз титраганча жойига бориб ўтирди. Сўнг журнални хаёл билан варақлар экан, беихтиёр уй вазифасини сўради. Бир-иккита ўқувчи шеърни ёд айтиб берди, мен эса шеърни ичимда такрорлар эканман кимларнингдир ёқимсиз кулгисини эшитиб қолдим.

ҳам уни кўриб, юзи тарсакидан қизариб кетган деб ўйладилар шекилли, жуда кўрқиб кетдилар. Ич-ичидан афсуслана бошладилар. Навбат менга келди, шеърни ёдлаб бердим. Лекин ўқитувчимизнинг юзларига боқсам, ичим ачишар эди. Чунки ўқитувчимизнинг кўзларида ҳам кўрқув, ҳам гам акс этиб турар эди. Собир «Дўхтирга бориб келаман» деб, ташқарига чиқиб кетди. Ҳадемай қайтиб келди. Ҳеч қандай ҳамширага учрамаган шекилли ўртоқларига кўзини қисиб қўйди. Унинг ўқитувчига кўрсатётган барча ҳаракатлари ёлғон, сохта эди. Мен ўқитувчимизнинг юзига боқиб, ортиқ чидай олмадим. Ёнимда

ласалар, индамай қараб турмаймиз-ку? «Ҳақиқат қаердасан, келақол, менинг ўқитувчимга ёрдам бер! Унинг кўнгли ранжиган, қалби оғрияпти...» Тезроқ вақт ўтсаю, мен ўқитувчимга бор ҳақиқатни айтиб берсам, деб ўйлардим. Мана, охири дарс ҳам тугади. Ҳамма синфдан чиқиб кетди. Хонада фақат мен ва чуқур ўйга толган ўқитувчимиз қолди. Аввалига бир оз иккиландим. Кейин дарров қарор қилдим: йўқ, мен кетмайман, айтаман. Майли, синфдошларимга ёмон кўринай, бироқ ҳақиқатни айтаман. Ўқитувчимиз ёнига келиб: «Валентина Ивановна, сиз кўрқманг, Собир юзига қизил бўёқ суриб олган. Сизни қийнаш учун атайлаб шундай

МУСТАҚИЛЛИК ХАЛҚИМИЗГА ҚАЙТАРГАН БОЙЛИК

Мустақил ўзлимизни, қадру-қимматимиз, урф-одатларимиз, айниқса, улуг меросимиз бўлмиш она тилимизни қайтарди. Биз энди ўз она тилимиз билан кўксимизни мағрур кериб, жаҳонда ўзбек деган номимиз билан машҳур бўла-ямиз. Буюк бобокалонларимизнинг дил ёғдуси йўғрилган мўтабар тилни севамиз ва қадрлай-миз. Бу - бизнинг фахримиз ва ифтихоримиздир.

Ўзбегим деб кенг жаҳонга
Не учун мадҳ этмайин?!
Ўзлимиз билмоққа даврим -
Берди имкон, ўзбегим.

Она тилимни мадҳ этсам, Гўрўглининг алп

сиймоси, Алпомишининг давоси, Навоийнинг жа-рангдор газалию Бобурларнинг дилрабо рубой-лари - барча-барчаси юрагимнинг туб-тубида ғалати ҳис-туйғу уйғотади. Она тилимизни яна-да севишга ундайди. Ёшлигимда онамнинг айт-ган аллалари, уйқусиз тунларида бувимнинг сўйлаб берган эртагу қиссалари, илк бор тилим чиқиб айтган сўзларим юрагимда зилол ва шарқ-ироқ сув каби жўш уради. Она тилим минг созу, минг карашма бирла мени ҳаёлот оламида чап-пор урдиради. Варақларни тўлдириб-тўлдириб, шеърлар битишга ундайди.

Қулоғимда янграйди онам алласи,
Меҳр-ла жўш урад юрак ялласи.

Она тилин севамас экан

Қайси ўзбек боласи.

Эл кечирмас-кўкка чиқар,

Унинг оху ноласи.

Она тилим, сenga шараф шон бўлсин,

Сени куйлаганда ҳар бир кўнгил лол ўлсин.

Ҳар бир сўзинг менинг учун ширин

бол туюлув,

Баҳор ила ёзим ҳам сен-ла бор эрув.

Хулқар АБДУЛЛАЕВА,

Бухоро вилояти, Гиждубон туманидаги

18-мактабнинг 8-синф ўқувчиси

МЕНИНГ ОРЗУМ

Менинг ойижоним мате-матика ўқитувчиси, адажо-ним эса Тошкент автомо-биль йўллари олийгоҳини тугатиб, ҳозирда Навоий-Бухоро йўлида муҳандис бўлиб ишлайдилар.

Уйимизда жуда кўп кито-блар бор, уларни ўқишга, тушунишга қизиқаман. Ай-ниқса, чет эл йўлларида жуда ҳавасим келади. Гер-мания, Туркия, Швейцария йўлларининг фотосуратла-рига қараб биз ҳам шунақа йўллар курсак, йўллар а-трофи гуллар билан қо-планса, дейман. Эҳ-ҳе, қан-ча нарсаларни орзу қила-ман. Орзунм йўлида пухта билим оляпман. Синфимиз математика фани бўйича чуқур ўқитишга ихтисос-лаштирилган. Ўртоқларим ҳам математикага жуда қизиқадилар. Аброр, Жўрабек, Дилноза, Элми-ралар бир кун кейин ўти-ладиган мисол ва масала-ларни ечиб келишади. Синф раҳбаримиз Рабби-мова: "Ким бўлмоқчиси-лар, қайси касбга қизиқа-сизлар", - деб сўрадилар.

Мен йўл қурилиши му-ҳандиси бўламан, адажо-нимни касбларини ўргана-ман, дедим. Ўқитувчимиз менга омад тиладилар. Келажакда, албатта, орзу-имга эришаман.

Сардор ЛАТИПОВ,
Бухоро вилояти,
Қизилтепа тумани
24-мактабнинг
6 - "А" синф ўқувчиси

УСТОЗИМ, СИЗГА ТАЪЗИМ

Мунира опа МАҚСУДОВАга

Онам каби меҳрибон,
Таълим бердингиз ҳар он
Унутмаймиз ҳеч қачон,
Устозим, сизга таъзим!

Бехосдан ҳафа қилдик,
Ранжитдик биз билмасдан.
Кечиринг, бизни устоз,
Ёшлик қилдик биз бир оз.

Бахтимизга бор бўлинг,
Доим соғ-омон бўлинг.
Фарзандингиз роҳатин,
Кўриб доим шод бўлинг.

Гулноза МИРЗАЕВА,

Тошкент шаҳар, Акмар Икромов туманидаги

Хусайн Шамс номли 4-ўрта мактабнинг
8 - "А" синф ўқувчиси

Ҳамкасбим ҳақида

БИЗНИНГ РОҲИЛА

Мирзо Улуғбек умумжа-ҳон фани ривожига улкан ҳисса қўшган буюк олим, ўз даврининг маърифатпарвар-ри, жафокаш инсон, адолат-ли ҳукмдордир. У барча ту-ронликлар учун алоҳида қадриятга эга.

Улуғбек машҳур астро-ном, математик, тарихчи, Самарқанд расадхонаси-нинг асосчиси ва жаҳоннинг энг йирик намояндалари қаторидан ўрин олган буюк олимдир.

Худди шу инсон номига қўйилган мактаб ҳаётида жуда қизиқарли кўрик-тан-ловлар бўлиб ўтди. "Сиз ҳуқуқни биласизми?", "Сиз тарихни биласизми?", "На-воий - буюк сиймо", Аёллар йилига атаб "Лайли ва Ши-рин", "Она - муқаддас зот", "Юртимиз тинчлиги" каби кўпгина танловлар уюшти-рилди.

Ажойиб маърифатли, адолатли, оқила, камтарин, меҳнатсевар, муомаласи билан ҳаммадан ажралиб турадиган ҳамкасбим Роҳи-

ла ҳақида ёзгим келди. Ро-ҳила - Мирзо Улуғбек ном-ли 7-ўрта мактабда бошла-нгич синф ўқитувчиси. У ўқувчиларга она тили, мате-матика, ўқиш каби фанлар-дан сабоқ беради. Йўқ, шунчаки сабоқ берибгина қолмай, бу мураккаб серқ-ирра фанларни ўқувчилар онгига сингдириш учун тур-ли услубий йўллар излаб, ижодий ёндошиб дарс ўта-ди. Ўқувчиларга тушунарли, хотирасида сақланадиган йўнлар, топишмоқлар ўйлаб топади.

Роҳила Тангирова билан мактаб ўқитувчилар жамоа-си, барча ўқувчилар фахрла-нишади. Роҳиланинг кела-жақдаги орзуси ҳам ниҳоят-да гўзал. Мен бу ҳамкас-бимга омадлар тилаб, зиё масканининг зебо қизи, се-вимли муаллиманинг барча орзулари ушалсин, дегим келади.

Сурайё НУРАЛИЕВА,
Сирдарё вилояти, Оқол-тин тумани 7-ўрта мак-таб ўқитувчиси

Мактаб ошхоналари қандай хизмат кўрсатмоқда?

ЁҚИМЛИ ИШТАҲА, ЖАЖЖИ ХЎРАНДАЛАР!

ЁҚИМЛИ ИШТАҲА!

Қибрай туман умумий ов-қатланиш корхонасига қарашли Ш.Рашидов номли 1-ўрта мактаб ошхонаси мактаб ўқувчилари, муал-лим ва хизматчиларига на-мунали хизмат кўрсатмоқ-да. Ошхона бош ошпази Шукурвали Фаниев мана 27 йилдики, шу соҳада виж-донан меҳнат қилиб, обрў-эътибор топмоқда. Унинг шу кунлардаги саъй-ҳара-катларига моҳир ошпаз На-сиба Фаниева билан тажри-бали хизматчи Салима Тўлаганова яқиндан кўмак-лашмоқда.

Ошхона 60 ўринли бўлиб, унда хилма-хил лаззатли миллий таомлар тайёрла-нади. Қибрай туман умумий овқатланиш корхонаси ош-хонани етарли маҳсулотлар билан ўз вақтида таъмин-лаб турибди. Таомлар ўқув-чиларга арзонлаштирилган нархларда берилади - 20-25 сўмга тушлик қилиш мумкин. Шунингдек, ота-онасидан бевақт айрилган 6 нафар 2-4-синф ўқувчиси ошхона ҳисобидан текин овқатлантирилади.

Мактабимизда 1,5 минг нафардан зиёд талаба ўқийди, - дейди мактаб ди-ректори, халқ таълими фи-дойиси Мавлуда опа Райи-мова. - Шу билан бирга, илм даргоҳимизда 100 на-фардан ортиқ муаллим ва хизматчилар меҳнат қила-дилар. Мақтанаяпти де-мангу, биз ошхонамиз би-лан ҳақли равишда фахр-ланамиз. Ўқувчиларнинг ўз вақтида ва тўғри овқатла-нишини ташкил этиш ҳам таълим тизимининг тарки-бий қисми ҳисобланади. Зеро, илги тўқ ва соғлом фарзандларимиз - сеvim-ли Ватанимизнинг буюк ке-

лажаги учун хизмат қила-дилар.

Дарҳақиқат, мактаб ош-хонаси жажжи хўрандалар-нинг чин маънодаги сеvim-ли масканига айланган. Мактабда таълим ва тарбия олаётган юзлаб ўғил-қиз-ларга ошхонага лаззатли таомлар билан бир қатор-да, самимий муносабат ва меҳр-муҳаббат ҳам тортиқ қилинмоқда. Бу ердаги яхши бир анъанани ҳам таъкидлаб ўтиш жоиз. Бу ҳақда бош ошпаз Шукурвали ака Фаниевнинг ўзи шундай дейди:

- Биз тез-тез табиатсе-вар болалар билан дала-ларга чиқиб, шифобахш ги-ёҳлар, баҳор кўкатларидан териб келамиз. Маҳалла ва хонадонларда сумалаклар пиширишга кўмаклашамиз. Куз фаслида эса, боғбон ва соҳибкорларга узум, мева, сабзавот ҳамда по-лиз маҳсулотларини йиғиб-териб олишда кўмаклаша-миз. Шу ҳаракатларимиз натижасида тортиқ қилин-ган маҳсулотлар ўқувчилар дастурхонининг янада тўкин-сочин ва арзон бўли-шини таъминлайди. Жажжи ўғил-қизларнинг ўзларига ёққан таомларни ва мева-чеваларни иштаҳа билан еяётганларини кўрганимда ғоятда завқланиб кетаман!

Ҳа, беғубор қалб эгалари - сеvimли фарзандлари-мизнинг кўп вақтлари мак-таб кучоғида ўтади. Улар-нинг кўнглини ўкситмай, маънавий озуқа билан бир қаторда, ширин-шакар та-омлар пишириб бераётган, едириб-ичираётган инсон-ларнинг қўллари ҳам асло дард кўрмасин!

Эшонқул ҚАНДИМОВ,
Тошкент вилояти.

ДУСТЛИГИМИЗ АБАДИЙ БЎЛСИН!

Бизнинг синфимизда 20 та ўқувчи бор. Шулардан 13 таси ўғил бола, 7 таси қиз. Шунга қарамай, бизнинг син-фимиз жуда аҳил. Турли кечаларда, мусобақаларда қат-нашиб келмоқдамиз. Биз мактабда ягона 8-синфимиз, аҳиллигимиз ҳам шундан. Хат орқали мен бутун синф-дошларим номидан синфдошларимиз Маъсуда, Ойбек ва Дилдорани яқинлашиб келаётган туғилган кунлари билан чин дилдан табриклайман. Уларга узоқ-умр, сихат-сало-матлик тилайман. Истаган олийгоҳларига киришсин. Омад ва бахт ҳамроҳингиз бўлсин.

Дўстлигимиз абадий бўлсин!

Гулноза МИРЗАЕВА,
Тошкент шаҳри, Белтепа мавзеидаги
276-мактабнинг 8 - "А" синф ўқувчиси

ФАНЛАР ТАРАҚҚИЁТИ

Эйнштейн шундай деган экан: "Янги гоёлар уларни тан олганликлари сабабли галаба қилмайди, балки уларга қарши кучлар ўлганлиги сабабли галаба қилади".

Бу гапларни, эҳтимол, Ньютон ҳам такрорлагандир. Ньютоннинг таржимаи ҳолини билган одамлар олим 1664 йилда оптикага қизиқиб қолганини ёзганлар. У 1665 йилгача оқ нурнинг синиш натижасида турли ранглар ҳосил қилишини билган. Шу сабабли у 1665 йилда призми ихтиро қилган. У 1665-1667 йилларда Англияда ўлат касаллиги эпидемияга айлангани сабабли Вулсторп қишлоғидаги хилват жойларга кетган эди. Бу даврда Ньютон нур ва призмага оид кўплаб тажрибалар ўтказди.

Илм-фан аҳли Ньютоннинг нур синиши ва оқ нур

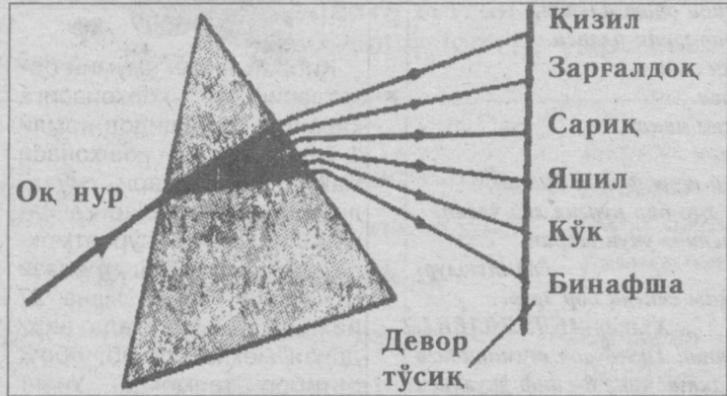
таркиби ҳақидаги илмий кашфиётдан 1672 йилда хабар топди. Шу йили олимнинг бу илмий мавзудаги маърузаси эълон қилинган эди. Дарров Ньютоннинг бу кашфиётини рад этувчилар кўпайиб кетди.

Ньютон ўта хиссиётли, танқидга таъсирган одам эди. Узлуксиз танқидлар ва кесатиклар олимга жуда таъсир қилди. Олим оптика - нур соҳасидаги изланиш-

ларига узил-кесил нукта кўйиш мақсадида илмий лабораториясидан чиқмай кўйди. Ва узил-кесил хулосаларини 1704 йилда эълон қилди.

Ушбу буюк кашфиётни юзага чиқаришда Ньютонга ким қаршилиқ қилганини биласизми? Бу одам - Лондон Қироллик жамиятининг котиби Роберт Гук эди:

Роберт Гук 1703 йилда вафот этди ва Ньютон ишини эълон қилиш учун қулай фурсат етганини билди: кашфиёт 1704 йилда эълон қилинди.

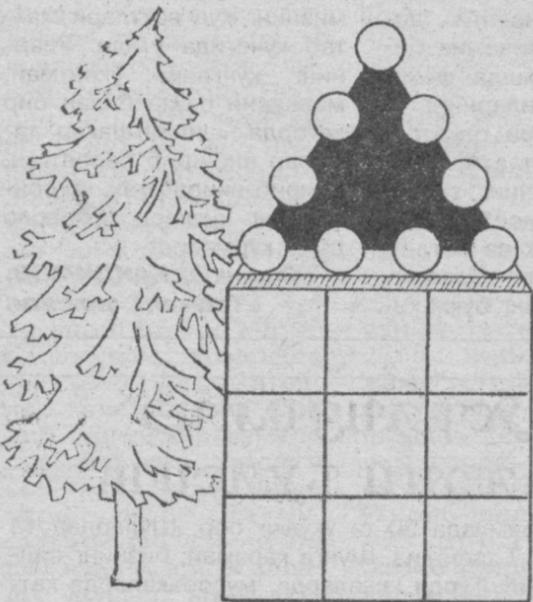
Қизиқарли математика

ҒАРОЙИБ УЎЧА

Ўрмондаги сиз кўриб турган ушбу ғаройиб уйчанинг тепасида паррандалар, пастида эса ҳайвонлар яшашади. Ҳар бир ҳайвон ва қушлар кирадиган катаклару инларнинг ўз тартиб рақами бор. Фақат ўша рақамли сим-сим (код) билан эшиклар очилади.

Шу сим-симни топинг, яъни 1 дан 9 гача бўлган рақамларни маълум ҳисоб ва тартиб билан катаклар ва доиралар ичига ёзинг. Бунда катакларга ёзилган рақамлар йиғиндиси энига ҳам, бўйига ҳам ва диагоналар бўйича ҳам фақат бир хил сонни ҳосил қилиши лозим. Қушларнинг инлари эшикларига ёзилган рақамлар йиғиндиси эса учала томондан ҳам бир хил - катаклардаги ҳосил қилинган йиғинди сондан 2 та ортиқ чиқади.

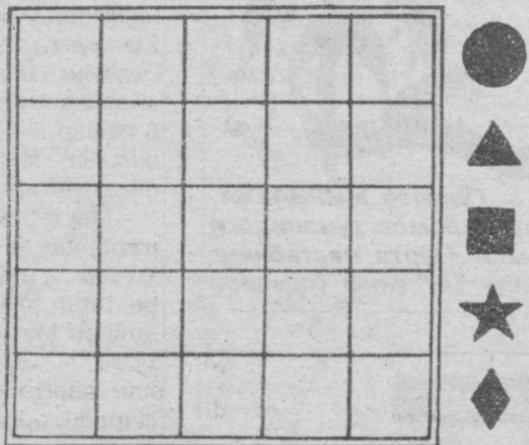
Хўш, кимки изоҳларни тўғри англаган бўлса - унда ишга!

ТОПШИРИҚ

1. Ушбу чизмадаги катаклар сонини аввал битталаб, кейин бешталаб санаб чиқинг.

2. Чизма ёнидаги шакл (доира, учбурчак, тўртбурчак, юлдуз, ромб)ларни чизма катакларига шундай тартибда жойлаштингки, натижада унда бўйига ҳам, энига ҳам, диагоналига ҳам қаторларда мазкур шакллардан биттадан бўлсин.

3. Шакллар жами неча катакдан нечасини ёки катакларнинг нечадан нечасини банд этганини айтинг.

4. Катаклар йиғиндиси қайси сонларга бўлинишини аниқланг.

5. Учта шундай чизмадаги катаклар сони нечага тенг бўларди? Тўрттасида-чи? (Бешта ёки олтитасида-чи?)

6. Башарти шу катакларни шахмат тахтасидаги каби оқ ва қора хоналарга (бўяб) ажратилса, хоналар нисбати қандай бўлиди?

7. Фараз қилинг, катакларнинг пастдаги чап бурчагида шахмат оти жойлашган бўлса, у бир тушган хонасига қайта юрмасдан жами неча бор юриш қилган бўлади?

8. Чизма марказидаги катакдан энг чеккадаги катакларгача орада нечадан катак бор?

Бахтиёр ОМОН.

Маслаҳатхона

СУМКАНГИЗНИ ЯСРАНГ

Табийй ва сунъий чармдан тикилган, клёнка ва пластмассадан тайёрланган сумкаларни батарея, печка ва дазмол олдига яқинлаштирманг. Шунингдек, кўчада бепарво кашанда амакилар папирози қолдиғини отиб юбориши мумкин бўлган ҳолатлардан сақланг.

Сумкам узоққа чидасин десангиз, унинг ичини бўша-тиб, тез-тез шамоллатиб туришни унутманг. Бу вақтда тичини латта билан яхшилаб артинг.

Қирланиб кетган сумка ва жомадонларни илиқ сувда совунлаб ювиб, сўнг чайиб, ортидан қуруқ латта билан яхшилаб артиш керак. Агар ювганингиздан сўнг чарм ранги хира тортса, уни озроқ парафин (шам) билан ишқа-

ланг, шунда яна ялтираб қолади.

Сумкани тайёрлашда ишлатилган елим сувга жуда сезгир, шунинг учун тез ювишга ва қуригунича артишга ҳаракат қилинг. Сумка қуригач, унга пойафзалга ишлатиладиган рангсиз крем билан ёглаб қўйинг ва бир мунча вақтдан сўнг жун латта билан артиб ялтилатинг.

Замш сумкага теккан доғни кетказиш учун доғ бўлган жойни буғга тутиб туриш зарур. Шунда доғ кетади. Ортидан сумкани резина чўтка ёки губка билан яхшилаб ишқаланг.

Узоқ вақт тутмайдиган сумкангизни вақтинча ичига қоғоз ёки пахта тиқиб қўйсангиз, унинг шакли бузилмайди.

Ў Ш Ҷ О Т И Р М А

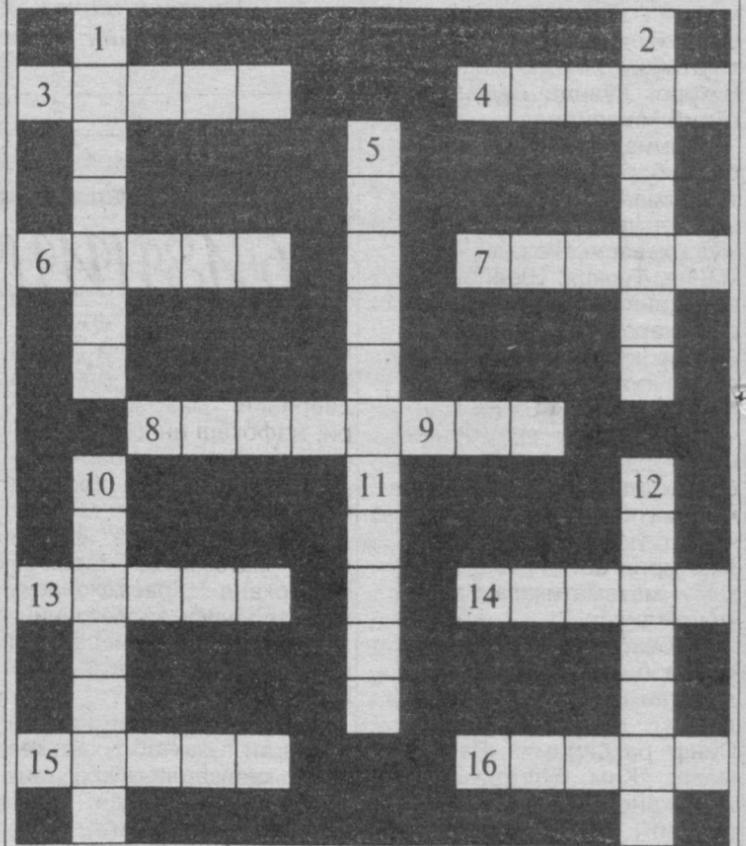
Бўйига:

1. Атоқли маърифатпарвар, истеъдодли шоир, машҳур тарбиячи. 1878 йили Тошкент шаҳрида дунёга келган. "Қобил", "Шухрат", "Ҳижрон", "Сурайё", "Абулфайз" таҳаллуслари билан шеър, ҳикоя, фелетон ва кичик ҳажмли драматик асарлар яратган. 2. Ўзбек адабиётининг йирик намояндalarидан бири. 1894 йили Тошкент шаҳрида туғилган. "Бахтсиз куёв" (1915), "Жувонбоз" (1915), "Улоқда" (1916) каби ҳикоялар муаллифи. 5. Буюк аллома "Қутдўғу билиг" асари муаллифи. 10. Озарбойжон шоири ва мутафаккири. Асосий асари "Ҳамса". 11. XV-XVI аср ўзбек адабиётининг йирик намояндаси. 1483 й. туғилган, рубоийлар муаллифи. 12. (12-13 асрлар) шоир ва олим "Ҳибат ул-ҳақойиқ" номли дидактик асари бор.

Энига:

3. Арабча "валий" сўзининг кўплиги, ҳудода яқин одам. 4. Фалакдаги беғубор нарса. 6. Истеъдодли адиблардан бири, шоир, носир ва драматург. 1947 йилда туғилган. "Даҳшатли Мешполвон" (1990) каби шеърый тўплами бор. 7. Диний мактабларда қизлар ўқитувчиси. 8. Истеъдодли шоир. 1943 йилда туғилган. "Акс садо" (1970), "Тасвир" (1973), "Кўзлар" (1976) шеърый тўплари муаллифи, 1992 й. М. Қошғорий совринига эга бўлган. 9. Тақдир қурбони. "Софокл" асаридаги шоҳ. 13. Аёллар исми. 14. О. Мухторнинг 1974 йилда чиққан шеърый тўплами. 15. Ўрта Осиё халқлари орасида кенг тарқалган тарихий афсона. 16. Истеъдодли шоир. 1912 йил Кўқон шаҳрида туғилган.

С.НУРАЛИЕВА, Сирдарё вилояти, Оқолтин тумани 7-ўрта мактаб ўқитувчиси.

Хандалар

ГЕОГРАФИЯ ААРСИАА

Бир куни география дарсида муаллим Антарктида ҳақида гапирди: "Антарктидада музлар жуда кўп. У музларда ҳайвонлар ҳам яшайди. Шулардан бири моржлардир. Улар-

нинг тишлари узун ва ўткир бўлади".

Кейин эса Умиджондан сўради: - Нега моржларнинг тиши узун ва ўткир бўлади?

Шунда Умиджон: - ахир моржларнинг тишини чархчи чархлаган-ку, - деди.

СУВ БЕРАМАН

Олимнинг онаси ипак қурти боқарди. кунларнинг бирида уларни кига меҳмон келди. Олимнинг онаси меҳмон билан бўлиб, олимга шундай деди:

- Ўғлим, сен уканг Умиджон билан қуртларга барг бергин.

Шунда Умиджон деди:

- Акам барг берсин, мен эса сув бераман.

Беҳзод УСМОНОВ,
Ғиждувон туманидаги
1-гимназиянинг
8 - "А" синф ўқувчиси.

„ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР“

СИРТҚИ МАКТАБ КОНКУРСИНИНГ БОШЛАНҒИЧ ЯКУНЛАРИ ЧИҚАРИЛМОҚДА

Азиз ўқувчилар! 1998 йил сентябрь ойидан бошлаб, топшириқлари ҳар ҳафта газетамиз орқали бериб борилган „Иқтисодиётдан сабоқлар“ сиртқи мактаб конкурси ниҳоясига етиб, конкурснинг бошланғич якунлари чиқарила бошланди.

Шуни чуқур мамнуният билан айтиб ўтмоқчимизки, конкурсимиз бутун республикамиз ўқувчилари орасида

қулоч ёзиб, оммавий тус олди. Биз конкурсдан кўзлаган мақсадимизга эришдик, десак хато қилмаган бўламиз. Чунки мамлакатимизнинг минглаб ўқувчиларига сиртқи мактабимиз орқали иқтисодиётдан сабоқ бердик. Сизнинг иқтисодий билимларингизни бойитдик. Сизда иқтисодиёт фанига қизиқиш уйғота билдик.

Конкурс бўлгандан кейин унинг голиблари

ҳам бўлади. Бизнингча, бу конкурсда ҳамма голиб бўлди. Чунки, конкурсга қатнашган ҳар бир ўқувчи ўзининг келажакда ҳаётини фаолиятда жуда асқотадиган иқтисодий билимларини бойитди.

Ҳозирги кунларда сиз азизлардан келаятган хатларни жамлаб, якуний ҳулосаларни чиқариш билан бандмиз.

Газетамизнинг келгуси сонида якунловчи босқичга ўтган ўқувчи-

лар, конкурсимиз дипломантлари исми-шарифларини эълон қиламиз. Якунловчи босқич Тошкент шаҳрида 1999 йил 17 май кунини сиртқи телевидион олимпиада билан бир кунда ва бир жойда бўлиб ўтади. Газетада номлари эълон қилинган якунловчи босқичга ўтган ўқувчилар мактаб раҳбарияти ва уйдагилар билан келишган ҳолда 17 май кунини соат 9.00 да Тошкент вилояти ўқитувчилар

малакасини ошириш институти биносига етиб келишлари лозим бўлади. Мактаб раҳбарияти ёки бирор бир ҳомий ташкилот Тошкентга келиб-кейтиш харажатларини ўз зиммасига ола-олса яхши, акс ҳолда бу харажатлар уйдагилар ҳисобидан бўлишига тўғри келади. Бу нарсаларни олдиндан айтишимизнинг боиси, олдиндан тараддуд кўриб қўйишларингизни истар эдик.

Газетамизнинг келгуси сонида яхши кайфият билан кўришгунча! Ташкилий қўмита.

“ЁШ ИҚТИСОДАЧИЛАР“

КОНКУРСИНИНГ ИККИНЧИ ТУР ТОПШИРИҚЛАРИ

ЭСЛАТМА: Иқтисод фанидан сиртқи олимпиаданинг II-турига I-турда берилган масалаларнинг ярмини тўғри ҳал қилган ўқувчилар таклиф қилинадилар. II-тур жавоблари 9 майга қолмасдан қуйидаги манзилга юборилиши шарт: 700011, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси 69, Ўзбекистон телевидениеси, Маърифат бош тахририяти, Иқтисод фанидан Сиртқи телевидион олимпиадага.

Олимпиаданинг III-тури май ойининг ўрталарида Тошкент шаҳрида бўлиб ўтади. II-турдан ўтган ўқувчилар рўйхати тегишли туман, шаҳар халқ маорифи бўлимларига хабар қилинади.

9-СИНФ

1. Банкнинг йиллик фоиз ставкаси 8% бўлиб, у мижоз омонатига ҳар кварталда фоиз ҳисоблаб, қўшиб боради. Қўйилган омонат қанча вақтдан кейин уч баровар кўпаяди?

2. Товарга бўлган кунлик талаб функцияси: $p = 40 - 0.2q$, бу ерда p -

товар нархи, q - товар миқдори. Товарни ишлаб чиқариш харажатлари эса $C = 20 + 6q$ ифода билан аниқланади. Агар кунлик фойда 580 сўмни ташкил этган бўлса, бу товардан бир кунда қанча ва қандай нархда сотилган?

3. Банк омонатлар учун 90% йиллик фоизни ваъда қилапти. Иқтисодчилар эса йиллик инфляция даражаси 50% деб айтишяпти. Банкнинг реал фоиз ставкаси қанча?

4. Сотувчининг ойлик маоши 6000 сўм. Бундан ташқари унга сотилган ҳар бир товар учун 50 сўмдан қўшимча ҳақ белгиланган. Сотувчи бир ойда 10000 сўм иш ҳақи олиши учун қанча миқдорда товар сотиши лозим?

10-СИНФ

1. А банкнинг йиллик фоиз ставкаси - 7,9% бўлиб, фоизни ҳар ойда ҳисоблаб, омонатга қўшиб боради. В банкнинг фоиз ставкаси эса 8% бўлиб, фоизни ҳар кварталда ҳисоблаб, омонатга қўшиб боради. 5000 сўм маблағингизни қайси банкка қўйган бўлар эдингиз?

2. Товарни ишлаб чиқариш умумий харажатлари $C = 4 + 15q$, унга бўлган талаб $p = q^2 + 20q + 2$ ифодалар билан аниқланади. Бу ерда $10 < q < 20$. Қанча маҳсулот ишлаб чиқарилганда фойда энг катта бўлади?

3. Мамлакатда биринчи йилда

инфляция 220%ни, иккинчи йилда эса нархлар олдинги йилга нисбатан 2,3 барабар ошди. Бу мамлакатда бу икки йил давомида нархлар неча марта ошган?

4. Корхонанинг йиллик харажатлари 564500 сўмни ташкил қилади. Агар корхона йиллик фаолиятининг самарадорлиги 35%ни ташкил қилган бўлса, корхонанинг йиллик фойдаси қанча бўлган?

11-СИНФ

1. Маблағни банкка 12% йиллик фоиз ставка, фоизини ҳар ярим йилда ҳисоблаш шarti билан жойлаштирган яхшими ёки 11% йиллик фоиз ставкада, фоизини ҳар ойда ҳисоблаш шarti билан қўйган яхшими?

2. Монополист маҳсулотига бўлган талаб $p = 304 - 2q$ харажатлар эса $C = 500 + 4q + 8q^2$ ифодалар билан аниқланади. Товарнинг монополист учун энг мақбул баҳоси ва ишлаб чиқариш ҳажмини аниқланг.

3. Бир мамлакатда инфляция 500% ни ташкил қилиб, номинал иш ҳақи 3 барабар ошди. Реал иш ҳақи қандай ўзгарди?

4. x - дона маҳсулот ишлаб чиқариш умумий харажатлар миқдори $C = x^2 + 13x + 25$ ифода билан аниқланади. Қанча маҳсулот ишлаб чиқарилганда маҳсулот таннархи энг кичик бўлади?

- Домла, қийин масала экан...

ОНАДЕК МЕҲРИБОН УСТОЗ

Биз 1992 йил мактабга 1-синфга қабул қилинганмиз. Шундан бери биз Абдумаматова Замирахон аямиз қўлида таълим олдик. Бу муаллимимиз бизга савод ўргатдилар. Бизга шеър, қўшиқ ва эртаклар ўргатиб, ҳикоялар ўқиб бердилар. Бизлар бу муаллимимизни оналардек яхши кўриб қолдик. Гарчи мактабимизда 48 нафар ўқитувчи бўлса-да, барчаси ҳам яхши, лекин ҳамма ҳам ўзининг 1-синфда алифбони ўргатган устозини бошқача ҳурматлашар экан.

Азиз "Тонг юлдузи". Мен сенга хат йўллашимдан асосий мақсадим шуки, муаллимимиз ўргатган сабоқлар энди қўл келяпти. Шунинг учун муаллимамизга айтган миннатдорчилигимни бутун ўзбек халқи билсин!

Муҳаббатхон ДАВЛАТОВА,
Наманган вилояти,
Чортоқ туманидаги
Сегизбоев номи
31-ўрта мактабнинг
6 - "А" синф ўқувчиси.

Хунарли - хор бўлмас

НАҚҚОШЛИК - МАШАҚҚАТЛИ ХУНАР

Машгулот хонасидаги хонтахта, турли хил кийим-милгичлар, сабзи тахта, уч, беш, олти қиррали курсичалар, қоғозга чизилган мазмунли нақшлар кишига ажиб таъсир кўрсатади. Хаёлан мозийга етаклайди. Қадим-қадимдан наққошлик санъати ривож топган юртимизда усталарга алоҳида ҳурмат билан қараганлар. Наққошлар сарой, уйларни безаб бўлгач, бир ерига ўз исmlарини ёзиб қолдирганлар. Ана шундан кимнинг иши эканлигини кўплар билиб олиб, устанинг ишига баҳо беришган. Ҳар қайси бинони безашда ўзига хос ва мос ранг танланган. Бир-бирига деярли ўхшамайдиган бетакрор нақш безаклар асрлар оша келаётгани барчани бирдек ҳайратга солади.

Бир вақтлар халқ хунарамандчилигини йўқ қилиш пайига тушдилар. Халқнинг моҳир усталари бошига балолар ёғдирдилар. Бироқ халқ авлодларига ўз хунари сирларини ўргатаверди. Наққошлик ҳам шу қалтис йўллардан эсон-омон ўтиб, мустақиллик замонига етиб келди-ю, эркин нафас олди. Озод мамлакатда гуллаб-яшнаш бошлади. Қурилаётган янги бинолар, музейларда бошқа тур безаклари қаторида наққошлик санъатидан ҳам фойдаланилмоқда.

Кейинги вақтда болалар орасида наққошлик санъа-

тига қизиқувчилар кўпайиб борапти. Кўшимча таълим мажмуалари нақш усталарини ишга таклиф қилиб, болаларга хунар сирларини ўрганиб олишларига ёрдам бермоқда. Шаҳар кўшимча таълим мажмуи "Гулзор" маҳалласи ва 16-мактаб билан ҳамкорликда наққошлик тўғрагани ташкил этганди. Тўғаракка шу мактабда таълим олган ҳамда тинимсиз изланишлар натижасида моҳир муаллим - наққош бўлиб етишган М.Болтабоев тайинланганига 5 йил бўлди.

Болалар бу давр ичида устозларидан нақш гуллари чизишни, ранг танлаш, мазмунли нақш яратиш, уни қоғозда, фанер, ёғоч ва деворда акс эттириш сирларини кунт билан эгалладилар.

М.Болтабоев расм чизиш санъатини ҳам мукамал эгаллаган. Болалар орасидан қобилиятлиларига тасвий санъат сирларини ҳам ўргатиб келмоқда. Унинг шогирдлари шаҳар, респуб-

лика, халқаро кўрик-танловларда қатнашиб, яхши натижаларни қўлга киритмоқдалар.

М.Болтабоевнинг иқтидорли шогирдларидан бири Мурод Мирюсуповдир. Мурод тўғарак ташкил этилган биринчи кундан қатнаша бошлаган. У мактабдан бўш вақтининг кўп қисмини расм чизиш, мазмунли нақш яратишга сарфлайди. Мурод 1995 йил Халқаро "Экосан" жамғармаси болалар ўртасида табиатни асрашга бағишланган республика кўрик-танловида ўзининг табиат ва жониворлар акс эттирилган тасвий санъат асарлари билан қатнашди. Мурод I-ўринни эгаллаб, I-даражали диплом билан тақдирланди. Унинг ишлари ҳам Бангкок шаҳрига жўнатилди.

Ушанда Мурод ўз кучи ва имкониятига, билимига ишонч ҳосил қилди.

- Кунт ва чидам билан ишлаб, тинимсиз излансанг, устоз ўғитларига

қулоқ солсанг ёмон бўлмас экан. Мукофотланганлар орасида менинг фамилиямни айтишганидан ҳаяжонланиб кетдим. Мукофотларни кўпчилик олдида олдим, кўнглим ғурурга тўлиб кетди. Мендан машҳур одам йўқдек. Бир оздан сўнг мукофот олган бошқа болаларга қарадим. Ҳаммалари ҳурсанд, лекин ҳеч бирида мағрурланиш аломатини кўрмадим. Албатта, улар ҳам мендан кам меҳнат қилмаганларини тушундим. Шу юртда яшаётган барча болалар Ўзбекистонни жуда яхши кўришларини ҳис қилдим, - деди у биз билан суҳбатда. Муроднинг ўқишлари билан қизиқдик.

- Мурод яхши ташкилотчи, қобилиятли ўқувчиларимиздан. Тенгдошлари уни ҳурмат қилишади. Қуйи синф ўқувчилари бўлса ҳавас билан қарашади.

"Мурод ака зўр расм чизибди, мён кўрдим" - деб мақтаниб кўйишганини кўп бор эшитганман. Мурод Мирюсупов халқаро болалар кўргазмасидан мукофот олиб қайтганида ва 1998 йил слётда диплом олганида мактабимиз ва маҳалламиздагиларнинг барчаси бирдек қувонгани эсимиздан чикмайди. Маҳалла аҳли билан ҳамкорликда турли тадбирлар ташкил этиб келмоқдамиз. Ана шу тадбирларнинг файзли ўтишида Мурод ва унинг ўртоқлари намойиш этаётган кўргазмадаги ишлар ёши улуг кишиларда ҳам катта қизиқиш уйғотмоқда. Улар болаларни чақириб, савол беришади, дуога қўл очиб, яхшиликлар тилашади. Ана шуларни ўйлаб, шаҳар кўшимча таълим мажмуи раҳбари Г.М.Хамзаевдан шундай хайрли ишни бошлаганидан миннатдор бўламан. Тўғаракда шуғулланаётган бо-

лаларнинг дунёқараш кенглиги, фикрларини бошқаларга нисбатан эркин баён эта билишлари кишини қувонтиради. Яна айниқса, мумтоз адабиётга қизиқиб, адабиёт ўқитувчиларини ҳам тинч қўймасликлари билан ажралиб турдилар. Дарсдан кейин мактаб устахонасида иш қизгин бўлади. Нақш билан безаладиган фанердан тортиб, қиррали курсилару қутичаларгача ўзлари яшашга ҳаракат қиладилар. Тўғаракка қатнашаётган болалар, ёғоч ишларини ҳам билиб оладилар.

"Бир болага қирқ хунароз" - деган доно халқимиз. Келажакда бировга сарғаймай ўзлари бемалол уйрўзгорга керакли анжомларни дид билан ясаб, безай оладиган бўлиб етишаётганларини кўриб янада кўпроқ қувонаман. Уларни мактабимиз ўқувчилари ўртасида намуна қилиб мақтаб юраман. Бағри кенг инсон, тўғарак раҳбари М.Болтабоевдан моҳир устоз сифатида олиб бораётган ишлари учун маҳалла аҳли ҳам, мактаб жамоаси ҳам ҳурсанд. Болаларимизнинг бахтига яхши ҳамки, ўз касбини севадиган шундай ҳалол устозлар бор, - дейди биз билан суҳбатда мактаб раҳбари Мирзиёд Мирпўлатов.

Биз қайтаётиб Мурод ва унинг ўртоқларига машаққатли хунар сирларини мукамал эгаллашларида омад тиладик.

М.НИЗОМОВА,
Тошкент шаҳар кўшимча таълим мажмуасининг "Маънавият ва маърифат" бўлими шўъба мудири.
Ш.ШОИСЛОМОВА,
"Маънавият ва маърифат" бўлими услубчиси.

КЎЛИ ГУЛ ОПАМ!

- Хунарли киши хор бўлмас, - дейди доно халқимиз. Дарвоқе, шундай. Бу мақолни қарийб 10 йилдан бери қўлаб келаётган Гулчехра опа Ражабова попопчилик санъати билан қишлоғимизда, балки туманимиздагина эмас, ҳатто вилоятимизда катта обрўга эгадирлар.

У кишининг қизлари Наргиза опа Рашидова нафақат оналарининг хунаrlари, балки зардўзлик, тикувчилик, миллий

каштачилик, куйдириб гул солиш хунаrlаридан ҳам бохабар.

Наргиза опа бундан ташқари турли хил ширинликлар пиширишга устаси фаранг. Яқинда туманимизда ўтказилган хунарамандчилик бўйича кўрик-танловда фахрли 2-ўринга сазовор бўлдилар.

Наргиза опанинг келажакдаги энг катта орзуларидан бири, модельер бўлиш.

Мен Наргиза опанинг барча эзгу-ниятлари ушалишининг тилақдошиман. Илоҳим, қўлингиз дард кўрмасин, опажон!

Зилола РАШИДОВА,
Бухоро вилояти, Фиждудон туманидаги 43-мактабнинг 6 - "В" синф ўқувчиси.

Кимдирманг,
сўраганимизни чизганиман...

СИНГЛИМ УМИДА

Жамалак соч синглим бор
Камалак қош синглим бор,
Маъно бор ҳар сўзида,
Юлдуз чақнар кўзида.

Чир айланиб ўйнар у,
Гир айланиб ўйнар у.
Баъзан ҳиргойи қилиб,
Шодон қўшиқ куйлар у.

Ойни олиб бер, дейди
Юлдуз териб бер дейди.
Бўйнимга шу юлдуздан
Мунчоқ тизиб бер, дейди.

Катта бўлсанг, сингилжон,
Ойлар қўлингда бўлар.
Ҳавас қилган юлдузлар -
Сенинг пойингда бўлар.

Жамалак соч, Умида!
Камалак қош, Умида!
Икром АВВАЛБОВЕВ,
Жиззах вилояти,
Бахмал туманидаги
Ҳамид Соатов номи
мактабнинг
5 - "А" синф ўқувчиси.

ПУЛ ВЕЛОСИПЕДАГА ЎХШАЙДИ, БИРОҚ ВЕЛОСИПЕДАНИ ЮРГИЗИШНИ ҲАМ БИЛИШ КЕРАК

Пул ўзича ҳеч нарса эмас. Шунчаки рангли қоғоз. Бир ақлли одам айтган экан: "Бир қоп пул билан ҳам сандални иситиб бўлмайди", - деб. Пул худди велосипедга ўхшайди. Агар у юриб турса, унда маъно бор. Агар велосипед бир жойда тураверса, ўша жойида чириб, металлومга айланади-қолади.

Шунинг учун ҳам, бизнес билан жиддий шуғулланувчи одамлар пулни ҳеч қачон ушлаб ўтиришмайди, сандикқа беркитиб қўйишмайди. Уларнинг пуллари доимо ҳаракатда бўлади. Пул велосипеддек ҳаракат билан тирик. Пушкиннинг "Зиқна рицар" асарини ўқиган бўлсангиз, бу "кичкина фожеа"нинг қахрамони - Барон пулни жуда қаттиқ севгани ёдингизга тушади. У пулга тирик мавжудотга қилинадиган муносабатда бўлади. Барон пул йиғишни жудаям яхши кўради. Лекин унинг бу пулга ўчилиги ёмонлик билан тугайди. Бой зикналиги сабаб ўғлидан айрилади ва вафот этади.

Назаримизда, Барон пул топган одам ҳақиқий бой эмас, балки уни ишлатишни билган одам бой эканлигидан хабари йўқ экан. Яхши иш эса топган пули эвазига фаровон яшаш ва ҳар бир тийин чиқимидан 3, 5, 10 тийин кирим қилишдан иборат.

Бир нарсани яхши тушуниш керак. Бизнесмен - пул тўпловчи эмас, балки арбоб. Бой бўлиш пул тўпланини ўрганиш эмас, балки ишлашни ўрганиш.

Энди бир асосий муаммо: бу ҳам бўлса пулни қандай қилиб ҳаракатга келтириш. Бунинг учун маблағни ўзингизнинг ёки бирорта ишбилармоннинг катта ишига қўйиш керак. Агар сиз шу режани амалга оширсангиз биласизми ким бўласиз? Ҳа, топа олмадингизми? Сиз энди инвестор бўлдингиз, яъни бирор ишга маблағ сарфловчи бўлдингиз.

Бирор ишга капитал қўймоқ - бой бўлишнинг кенг тарқалган тури. Инсон пулни тўғри ва келажакни кўра оладиган ишга сарфласагина бадавлат бўлар.

Пулнинг ҳаёти доимий айланиб туришда. Пул айланишининг энг яхши кўриниши - қимматбаҳо қоғозлардир. Қимматбаҳо қоғозлар нималигини тушундингизми? Қоғозлар чиқитдан бошқа ҳеч нарса эмас, лекин биз қиммати бор қоғозлар хусусида гаплашамиз.

Қимматбаҳо қоғозларга акция, облигация, векселлар киради. Бундан ташқари - чек ва омонатли сертификатлар ҳам

киради. Биз бу хусусда кейинроқ батафсил фикр алмашамиз. Чунки қимматбаҳо қоғозлар ҳақида бирдан умумий фикрларни гапириб бўлмайди.

Сизда пул бор дейлик. Сиз бой бўлмоқчисиз. Пулингизни бирор ишга сарфламоқчисиз. Бирорта фирмага пулингизни олиб бориб, унинг акцияларини харид қиласиз. **Акция - сизни шу фирманинг фойдасига шерик эканлигингизни тасдиқловчи гувоҳнома.**

Агар фирма фойда кўрмаса-чи? Кечирасиз - ҳаммаси куйди деяверинг. Бироқ сиз у ерга пул қўйгансиз-ку, ахир: яна шунақаси ҳам бўладики...

Сиз қанча кўп пул қўшсангиз, шунча кўп акциялар сотиб олишингиз мумкин. Қоидага кўра **корхона акцияларининг 51 фоизини сотиб олган одам назорат пакетини қўлга киритади ва мана шу корхона фаолиятини назорат қилиш ҳуқуқига эга бўлади!**

Мана, сиз фирмага пулингизни топширдигиз (аниқроғи, қўшдингиз), бу пулга фирма нималар сотиб олмади дейсиз: машиналар, станоклар, янги технология... Иш юришиб кетса - ана фойдаю мана фойда!

Шунда сиз ўз акцияларингизни келтириб, фирма (ёки АЖ)дан улушингизни талаб қиласиз: "фойда кўрдик, қани менинг дивидендим?"

Ҳа, **дивиденд - фойданинг бир қисмидир.** Сизда қанча кўп акция бўлса, шунча кўп дивиденд оласиз. Дивидендни хоҳласангиз - олинг, хоҳласангиз уни яна фирма (ёки жамият)га қўшинг. Акционерлар жамияти сизнинг бу пулларингизга ҳам янги асбоб-ускуналар сотиб олади. Корхона янада ривожланади, фойда кўпаяди, демак

сиз оладиган дивиденд ҳам янада кўпаяди.

Акцияни сотиб оларкансиз фақат дивиденд олиш ҳуқуқига эга бўлибгина қолмайсиз, балки сиз мана шу корхона мол-мулкнинг бир қисмига ҳам эга бўласиз. Бироқ пул қўйишда адашмаслик учун нима қилиш керак? Қайси фирмага пул қўша, куйиб қолмаслик мумкин? Бу масалада сизга **инвестицион фонд** деган ташкилот ёрдамга келади. Тўғри, унинг номи айтишга қийинроқ. Лекин ўзи жуда катта ёрдамчи, доно маслаҳатчи. **Сиз пулингизни инвестицион фондга келтирсангиз, қўлингизга инвестицион фонднинг акцияларини оласиз.**

Инвестицион фондда мутахассислар, қоидага кўра, сизнинг пулингизни битта эмас, балки бир қанча фирма ва компаниялар гуруҳига берадилар. Қисқаси, улар фойда ола оладиган фирма ва компанияларни аниқлаб, пулни ана ўшаларга беради. Инвестицион фонддаги мутахассислар ўз ишининг усталари билагонлар бўлсалар, сизнинг пулингиз "қайнар хумча"га тушди, деяверинг. Корхоналар бойигани сайин Инвестицион фонд ҳам бойийди, демак сиз ҳам - кундан кунга бойиб бораверасиз.

Акция ҳақида бир оз тушунчага эга бўлдингиз. **Энди навбат облигацияга!**

Тасаввур қилинг: давлатга тезликда кўп пул зарур бўлиб қолди (буни тушуниш учун катта ҳаёлпараст бўлиш шарт эмас). **Давлат ўз фуқароларидан қарзга пул сўрайди, эвазига Давлат облигацияларини бериб туради.**

Бунақа зориқиш - маҳаллий ҳокимликларда ёки корхона, фирма ва ташкилотларда ҳам бўлиши мумкин.

Облигациянинг ўзига хос қиймати шундаки, бу қимматли қоғозга қарзни қайтариш муддати ва неча фоиз фойдаси билан қайтарилиши аниқ ёзиб қўйилган бўлади. Облигацияни алмаштириш вақтида сиз уни сотиб олганда берган пулингизга нисбатан кўпроқ пул оласиз, демак бойроқ бўласиз.

Агар акцияда оладиган дивиденд келадиган фойда миқдорига боғлиқ бўлса, облигацияда бунақа боғлиқлик йўқ. Сиз таваккал қиласиз: облигациянгизга ё катта ютуқ чиқади ёки зўрға ўз миқдорини тўлашади.

Векселда эса ишлар бошқачароқ. Бирор киши сиздан бир нима сотиб олмоқчи-ю, лекин қўлида нақд пули йўқ. Сиз бу одамга жуда ёрдам бергингиз келди. Ёки бир нимани жуда ҳам сотгингиз келди. Нима қилиш керак? Бизнеснинг йўл-йўриқлари шунақа кўпки, ҳеч нарсани орқага ташлаб қўйиш зарурати йўқ. Шунда сиз нақд пул ўрнига вексель деб номланувчи қимматли қоғозни олишга рози бўласиз. **Векселнинг афзаллиги шундаки, унда сизга қачон ва қанча пул бериш шарт экани ёзиб қўйилган бўлади.**

Мабодо, сизга векселни берган одам (ёки ташкилот) пулингизни ўз вақтида бермаса, сиз уни судга беришингизга вексел асос бўла олади.

Вексель - одамни қарзни ўз вақтида тўлашга одатлантиради.

Агар векселнинг ўтказиладиган - ҳаракатланувчан вексель бўлса, сиз уни истаган одамга ёки фирмага сотишингиз мумкин. Унда кўрсатилган пулни, кўрсатилган муддатда ўша 2-қўл (одам ёки фирма) ундириб олаверади.

Филадельфия федерал жамғарма банки чиқарган наشرлардан бирида шундай ёзув бор: "Пул одамларни сеҳрлайди. Шу пулни деб одамлар қийналадилар, меҳнат қиладилар. Улар пул тоғининг ранг-баранг усулларини ўйлаб топадилар ва уни сарфлашининг ҳам антиқа усулларини кашф этадилар. Пул шундай товарки, ундан озод бўлмагунча (яъни пули қолмагунча) ундан қутулиб бўлмайди. Пул бизни тўйдирмайди - уни еб бўлмайди, кийиб ҳам бўлмайди, ундан завқ олиб ҳам бўлмайди, аммо уни сарфлаб тугатмагунча, у бизни овулади, фархрлантиради, ғурурлантиради ва ҳоказо. Пул - кўпирувчи, такрорланувчи, алмашинувчи жумбоқ ниқобидир".

Ҳаётда ҳақиқий бой одам ҳеч қачон пулнинг кули бўлиб қолмайди, балки пулнинг хўжайини бўлади. Пул одамга хизмат қилиши зарур. Одам пулга хизмат қилишидан худо асрасин.

Пул сизга хизмат қилиши учун сиз унга шунақа шароит яратиб берингиз, у яшасин, кўпайсин ва сизга фойда ҳам келтирсин.

Пулнинг ҳақиқий эгаси бўлсангиз, сиз уни яхши уйда асранг.

Пул яшайдиган уйни эса Банк дейдилар.

Банклар ҳақида эса бошқа гал суҳбатлашамиз.

Музаффар ПИРМАТОВ тайёрлади.

9 май - Хотира ва қадрлаш куни

АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙ ҲАЁТИДАН ҲИКОЯТЛАР

ЁКИ ИЛМ ҲАММА НАРСА УСТИДАН ҲУКМДОРДИР

Хоразмлик буюк олим Абу Райхон Буруний жаҳон фани тарихида энг улуғ ва ёрқин сиймолардан бири ҳисобланади. Беруний (4 сентябрь 973-11 декабрь 1048 йй.) ҳали ҳаёт вақтидаёқ ўз давридаги илм аҳли орасида устоз деган фахрли номни олишга сазовор бўлган ва унинг илмий ишлари улар томонидан юксак баҳоланган. Масалан, Беруний билан бир вақтда Ғазнада яшаган машҳур тарихчи Абул Фазл Байҳақий (1077 йилга вафот этган) ўзининг Ғазнавийлар тарихига бағишланган китобида шундай дейди: "Бундан анча олдин мен устоз Абу Райхон қўли билан ёзилган китобни кўрган эдим. Бу одам илми адабда, нарсаларнинг моҳиятини аниқлашда, ҳандаса ва фалсафада шу қадар билимдон эдики, унинг замонидан унга тенглашадиган ҳеч ким йўқ эди". XIII асрда ўтган сайёҳ ва географ олим Ёкут Ҳамавий Берунийнинг таржиماи ҳолини қуйидаги сўзлар билан тугаллайди: "Замона илм ва ақлда унга тенг келадиган бошқа олимни кўрмади".

Берунийга нисбатан ҳурмат ҳукмдорларда ҳам юқори бўлган. Олимнинг ҳаётида бўлиб ўтган воқеалар асосида шоҳлар эҳтиромини кўриш мумкин.

Беруний Хоразм ҳаётидан бир воқеани ҳикоя қиладиким, бу ҳикоя хоразмшоҳнинг Берунийга бўлган муносабатини бирмунча характерлайди: "Бир куни хоразмшоҳ отда ўлтирган ҳолда бир неча коса шароб ичди ва мени ўз ҳузурига келтиришни буюрди. Мен бироз кечикиб қолдим, хоразмшоҳ мени кўриб отини мен томонга қараб ҳайдай бошлади ва олдимга тўхтагач, отдан тушмоқчи бўлди. Аммо мен ерга тиз чўкиб, бундай қилмаслигини ёлвориб сўрадим. Маъмур (хоразмшоҳ) бунга жавобан қуйидаги арабча байтни ўқиди:

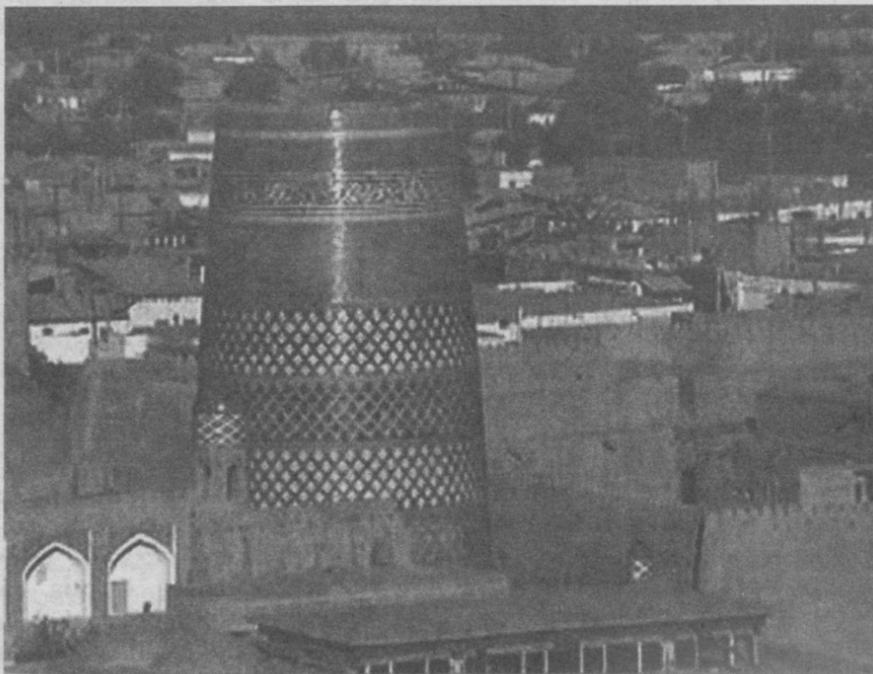
"Илм ҳамма хил ҳукмронликлардан ҳам ортиқдир

Ва бутун кишилар ўзлари унинг олдида борадилар,

Унинг ўзи ҳеч кимнинг олдида келмайди"

Хоразмшоҳнинг бу хил ҳаракати ва сўзлари менда унга нисбатан ҳурмати ва ташаккур ҳиссини кўзгаган бўлса ҳам, унинг араб тилида айтган мана бу сўзларидан жуда уялиб кетган эдим: "Агар бу расмий одатлар бўлмаганда эди, мен ҳар ҳолда олдин сени ҳузуримга чақирмасдим, ўзим сенинг олдинга борардим, чунки илм ҳамма нарсанинг устидан ҳукмронлик қилади ва дунёда ҳеч нарса ундан юқори бўла олмайди".

Бу хил ривоятлар турли-туман ёзма ёдгорликларда учрайди ва бу ёдгорликлар ичида ҳатто XII асрда, яъни Берунийга яқин даврда ёзилганлари ҳам бор. Биз уларнинг тўғри эканлигини даъво ҳам ва шунингдек рад ҳам қилмаймиз. Чунки бу ривоятлар бир қадар ҳаёлий бўлсалар

ҳам, асосларида сўзсиз қандайдир бир ҳақиқат ётади. Шунинг учун биз олимга нисбатан кўрсатилган умумий ҳурмат ва эҳтиромни ифодаловчи ривоят ва афсоналардан баъзиларини келтирамизки, булардан олимнинг фавқуллодда чуқур илмий билимлари ўз замондошлари ва кейинги авлодни ҳайратга солганига ва уларнинг Берунийга яширин сирларни билувчи олим деб қараганликлари кўриниб туради.

Бир куни Султон Маҳмуд ҳузурига унинг амалдорлари Берунийнинг ажойиб астроном эканлигини ва юлдузлар ҳақидаги фанда унинг учун маҳфий ва номаълум нарса йўқлигини мақтаб гапирдилар. Султон бунга жавобан: "Ёлғиз яратувчининг ўзи учунгина ҳеч нарса маҳфий эмас", деди. Шу вақтда ҳозир бўлган Беруний сўз учун ижозат сўраб, мана бу арабча иборани келтирди:

"Синов натижасида киши ёки кўкларга кўтарилади ёки аҳамиятсиз бўлиб қолади, - сўнгра форс тилида давом этди, - агар султон янгигина айтилган фикрнинг тўғрилиги учун мендан исбот талаб қилишни мувофиқ кўрса, менинг маҳфий ва номаълум билимларим ҳам маълум бўлади, мен эса бу билимларимнинг ичида айб қиларлик ҳеч нарса бўлмаслигига ишонаман". Ғазабланган султон айтди: "Мана мен дилимда бир нарсаларни ўйладим, сен унинг нимадан иборат эканлигини менга айтиб бер: Султон ўзича шу хонанинг қайси эшигидан чиқиб кетишни ўйлаб қўйган эди. У уйнинг ўн иккита эшиги бор эди. Беруний астролоб воситаси билан султоннинг қай йўналишида чиқиб кетмоқчи бўлганлигини аниқлади. ва ўз кузатишлари натижасини бир қоғозга ёзиб, султон ўтирган кўрпачанинг тагига қўйди. Султон тўғрисидаги деворни бузиб, эшик очишни буюрди ва ўша ердан чиқиб кетди. Унинг дилида ўйлаган сирини ҳам мана шу эди. Султон Берунийнинг жавоб хатини келтиришни бу-

юрди ва уни ўқитиб, буюк олим султоннинг қай йўналишда ва қандай қилиб чиқиб кетишлигини мутлақо тўғри аниқлаганлигини кўрди.

Маҳмуд яна ортиқроқ ғазабланди ва Берунийни саройнинг тоmidан ташлашга буюрди. Вазир Хўжа Ҳасан Маҳмуднинг ғазабини юмшатиши ва уни шафқатга ундаш мумкин эмаслигини билгач, Берунийни сарой томига олиб чиқишни буюрди. Олимни йиқилганда ҳалок бўлишдан сақлаб қолиш учун пастга тўр тортиб, пахта солдириб қўйди. Ҳақиқатан ҳам Берунийни пастга ташлаганларида унинг чимчалоғи сал зарарланди, холос. Вазир олимни уйга олиб кетишни буюриб, унга мумкин қадар яхши қараб туришларини таъкидлади. Ордан бир неча кун ўтгач, султон Берунийнинг ҳалок бўлганидан афсусланди. Вазир ўрнидан туриб айтди: "Агар султон кечирсалар, у ҳозир келади". Ажабланган султон сўради: "Уни тоmidан ташламаган эдиларми? Вазир султонга бўлган воқеани айтиб берди. Бу Маҳмудга маъқул тушди. Берунийни ўз ҳузурига чақирди ва у келгач, султон айтди: "Агар сен ўзинг учун маҳфий нарса йўқлигини даъво қилар экансан, қандай қилиб ўзинг билан бўладиган воқеани олдиндан била олмадинг? Беруний ёнидан кундалик дафтари чиқариб, шу кун ўзини нима кутганлигини султонига ўқиб берди.

Султон яна ғазабланди ва олимни зиндонга солишни буюрди. Беруний олти ой давомида қамоқда ўтирди ва ҳеч ким унинг ҳақида султонга бир сўз айта олмади. Саройдаги қулардан бири олим учун хизматкор қилиб тайинланган эди ва у турли эҳтиёжлар учун зиндондан чиқар эди. Қуларнинг бирида хизматкор бозордан ўтиб бораётганида бир фолбин уни чақириб айтди: "Мен сенинг тақдирингда айтишга арзийдиган бир нарсани кўрдим, менга бирор нарса бер, сенга уни айтиб берай". Қул фолбин-

га икки дирҳам чиқариб берди. "Сенинг хўжанг азоб ва уқубатда, аммо уч кундан сўнг ундан қутилади, чопон кийишга мушарраф бўлади, янгидан уни иззат ва ҳурмат қиладилар", деди. Хурсанд бўлган қул зиндонга етишга шошилди ва Берунийга фолбиндан эшитганларини айтиб берди. Олим кулиб бундай деди: "Вой аҳмоқ, ҳали бундай алдовчилар ўлтирадиган жойда тўхташ керак эмаслиги билмайсанми? Мана, сен икки дирҳамни бекорга бердинг".

Берунийга хайрихоҳ бўлган вазир Хўжа Ҳасан султон билан овда бўлган вақтида Маҳмуднинг кайфи яхшилигидан фойдаланиб, астрономия ҳақида гап бошлади ва сўз орасида шунини қўшиб қўйди: "Бечора Беруний иккита масалани жуда тўғри ҳал қилди. Шунинг эвазига зиндонга тушди". Бунга жавобан Маҳмуд деди: "Бу иккала масала мен ўйлагандек ҳал қилинмади, киши подшоҳлардан ўзига бирор фойдали нарса олмоғи учун уларга маъқул келадиган нарсани айтиши керак. Мана шунинг учун у агар ўша кунги ҳисобида янгилигини эди, ўзи учун яхшироқ бўлар эди. Шундай бўлса ҳам эртага айтгин, уни зиндондан бўшатсинлар ва унга от, бош-оёқ кийим, минг динор пул, бир қул ва чўри берсинлар". Фолбин айтган муддатда олимни зиндондан бўшатдилар. У яна иззат ва ҳурматда яшай бошлади. Султон Маҳмуд узр сўради ва айтди: "Агар сен менинг давримда бахтли бўлишни истасанг, ўз фанинг юзасидан эмас, балки менинг хоҳишимни мувофиқ гапир-гил!".

Мутаассиб золим султон Маҳмуднинг Берунийдек зўр олимни қадрлай олмаганлиги ва ҳатто уни чиқиштирмагани ҳақида ҳикоя қилинади. Шубҳасиз, бу ҳикоялар буюк олим билан султон Маҳмуд ўртасида бўлган ҳақиқий ихтилофларни бир қадар акс эттирдилар.

Тахминан XI асрларда яшаган Абул фотих Санжарий, "Китобуш шатранж" асарига шундай дейди: "Шоҳмотни билишлиқда Беруний бошқа олимлардан жуда юқори ўринда туради. У шоҳмот ҳунарида ҳам устоз бўлган. Беруний шоҳмотнинг халқ учун кўнгиллик ва аҳамиятли ўйин экани тўғрисида яхши фикрлар баён қилган".

Муаллиф агар шоҳмот катакларининг биринчисига бир дирҳам кумуш қўйилиб, бошқаларига геометрик прогрессия йўли билан кўпайтириб қўйилса, шоҳмотнинг охириги хонасини тўлдириш учун бутун дунё моли ҳам етмайди, деган машҳур ҳикоятни Берунийдан нақл қиладилар.

Беруний ҳақидаги бу хил ҳикояларда олимга бўлган ҳурмат ва эҳтиромнинг нақадар юқори бўлганлиги яққол кўриниб туради.

Муҳаррама ПИРМАТОВА
тайёрлагу.

ҚУВОНЧГА ШЕРИКДИР ЮКСАҚДА ҚУЁШ

ЎЗБЕК ЭЛИН АЁЛИ

Хар бир ишда мардона
Айтар сўзи дурдона,
Азиз, меҳрибон она,
Ўзбек элин аёли.

Фарзандларин камолин,
Ватанининг иқболин,
Ўйлар ҳаммадан олдин,
Ўзбек элин аёли.

Меҳридан унади гул,
Созига шайдо булбул,
Хавас қилар атиргул,
Ўзбек элин аёли.

Доим очилиб гул-гул,
Озод юртда ўйна, кул,
Юртбошингни дуо қил,
Ўзбек элин аёли.

ҚЎЗИЧОҒИМ

Қўйим туғди қўзичок,
Қўзлари-чи - қўзмунчок.
Диқир-диқир сакраб у,
Ўйнайди қувлашмачок.

Секин хайдаб ортидан,
Бораман яйлов томон.
Бир ойлик бўлса ҳамки,
Ўтламай ўйнар ҳамон.

Қўзичоғим, ўтлай қол,
Ўтлаб кучга тўласан.
Келгуси йилга сен-чи,
Катта кўчқор бўласан.

ВАТАНИМ

Менинг хур Ватаним, нурли бўстони,
Таърифингга сўз тополмасдан тилим лол.
Буюқлар макони - Ўзбекистоним,
Чиройингни гулдек очди Истиқлол.

Атрофда озодлик шамоли елар,
Қувончга шерикдир юксақда Куёш.
Тулпор отин ўйнатиб Бахт келар,
Ширин сўзла кутиб олар қари-ёш.

Бағрингда яйраб-қувнаб ижод қилган.
Қанча-қанча улуг зотлар, сиймолар.
Гўзаллигин куйлашни шараф билган,
Навоий, Огаҳийлар, ибн Синолар.

Бизни ҳеч тарқ этмасин Мустақиллик,
Доимо чаракласин Қуёшимиз,
Орамизда бўлсин сўнмас аҳиллик,
Бахтимизга соғ бўлсин юртбошимиз.

Одил ЖУМАНАЗАРОВ,
Навоий вилояти, Нурота туманидаги
20 - мактабнинг 7 - "Б" синф ўқувчиси

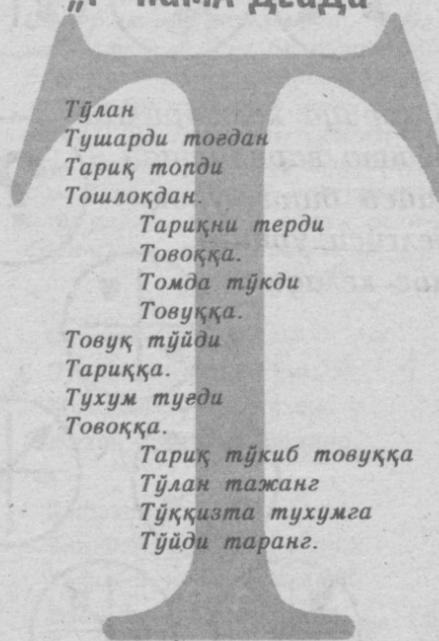
„Т“ НУМА ДЕЙДИ

Тўлан
Тушарди тоғдан
Тариқ топди
Тошлоқдан.

Тариқни терди
Товоққа.
Томда тўқди
Товуққа.

Товуқ тўйди
Тариққа.
Тухум туюди
Товоққа.

Тариқ тўқиб товуққа
Тўлан тажанг
Тўққизта тухумга
Тўйди таранг.

ЕТИЛМАГАН ОРЗУЛАРГА ЭНДИ БИЗЛАР ЕТМОҚЧИМИЗ

ЎЗБЕКИСТОН ФАРЗАНДИМИЗ

Ўзбекистон фарзандимиз,
Мустақил юрт дилбандимиз.
Ўз элимиз эркасимиз,
Ватанимиз эртасимиз.

Амир Темур авлодлари,
Мирзо Бобур, Нодираю
Улуғбекнинг сулоласи,
Ўзбекистон дурдонаси.

Она Ватан - суянчиғи,
Юртимизни посбонимиз.
Биз ўқисак билим олсак,
Доим порлоқдир йўлимиз.

Боболарнинг давомчиси,
Эртанги кун таянчимиз.
Етилмаган орзуларга -
Энди бизлар етмоқчимиз!

ЛОЛА

Мен лоламан, лоламан,
Тоғдаги шалоламан.
Мени суйган хар болани -
Суйиб қарши оламан.

Маконим узок тоғдир.
Лекин вақтим жуда чоғдир.
Чунки келганда кўклар,
Териб олгин деб сен ҳам,

Очиламан ранг-баранг,
Бўлмагин деб сен тажанг.

ОНАЖОНЛАР

Бизни деб кўзидан нурин йўқотган,
Бизни деб сочига оқ оралаган,
Умрини ярмидан кўпин бизга бағишлаган,
Доимо соғ бўлинг, онажонларим!

Бизларни ёшлиқдан эркалаб, суйиб,
Бошинг тошдан бўлсин, дея дуо қиласиз.
Ватанимга содиқ фарзанд бўл, дея
Минг-минг орзу бирла улғайтирасиз.

Тунлари ой каби нурингиз сочиб,
Кечалар зулматни обод қиласиз.
Бетоб бўлиб қолган чоғимиз.
Куну-тун ухламай бедор бўласиз.

Кўкда қуёш каби порлаб туринглар
Бизни бахт йўлига чорлаб туринглар
Худодан юрт учун тинчлик тилаган
Меҳрибон оналар, омон бўлинглар.

Муҳаббат ХУДОЙБЕРДИЕВА, Наманган вилояти, Тўрақўрғон тумани, Чўпон номли 2-ўрта мактабнинг 9 - "Б" синф ўқувчиси

БОҒЛАР - ГУЛДАК РАНГ-БАРАНГ

КАПАЛАК

Капалакжон, капалак,
Боғимда уч айланиб.
Укам елар чархпалак,
Тутмоқ учун шайланиб.

Айланиб кел боғимга,
Сени кутдим интизор.
Гулларим ҳам доғингда,
Хид таратар беғубор.

Қувончим ойга етар,
Қуёш чиқар осмонда.
Капалаклар рақс этар,
Яйрашиб хур замонда

ЁМҒИР

Ёмғир ёғсин оламга,
Кўм-кўк қиру даламга
Баҳор ёмғири хандон,
Бўлсин бизга қадрдон.

Ёғса экин кўқарар,
Ердан бошин кўтарар.
Ёғиб бер мўъжаз ёмғир,
Тарновдан суви томқир.

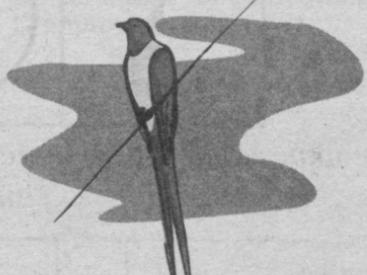
ТИЛАК

Китобингизни йиртманг.
Сақланг доим покиза -
Йиртилса, ямаб кўйинг,
Асқотар уқангизга

ГУЛЛАГАН ДАРАХТЛАР

Ўлкамизга келди баҳор,
Булбул сайрар эрта наҳор.
Дарахтлар ҳам гуллар оппоқ,
Қуёш нурин сочар порлоқ.

Бодом гули пушти ранг,
Боғлар гулдан ранг-баранг,
Боғлар гулдан ранг-баранг.
Олхўри, шафтоли - керак унга шерик.

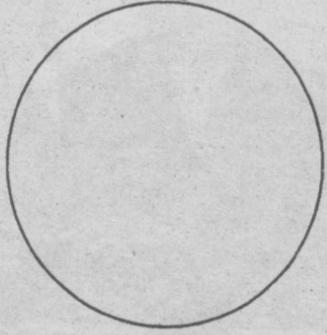
ҚАЛДИРҒОЧ

Қалдирғочлар учиб келар
Баҳор чоғида бари.
Кўкларни кучиб елар,
У қушларнинг сарвари.

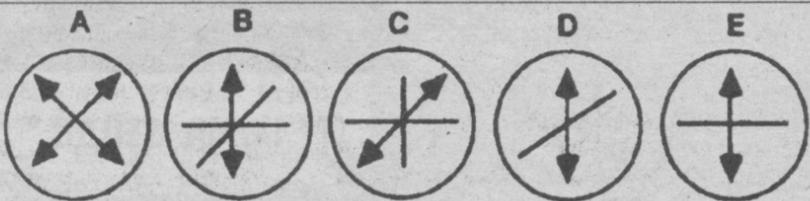
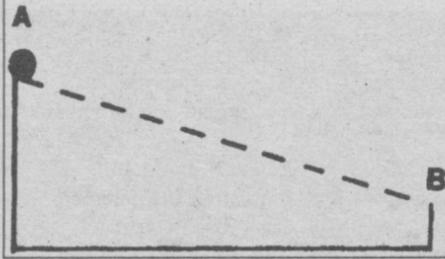
Кичкина тумшугида -
Уйча қуради бошлаб.
Барча уйлар шифтида.
Яшайди бола тўплаб.

Мадина ҚҶЧҚОРОВА, Наманган вилояти Чортоқ тумани, Пешқўрғон қишлоғидаги 31-ўрта мактабнинг 6 - "А" синф ўқувчиси

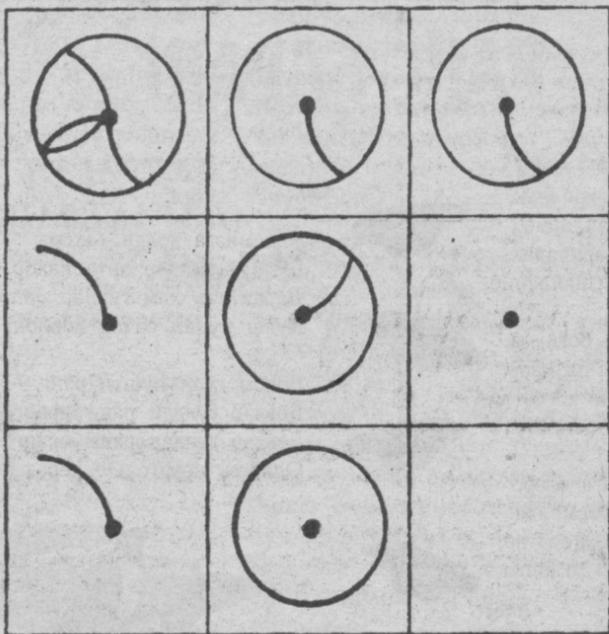
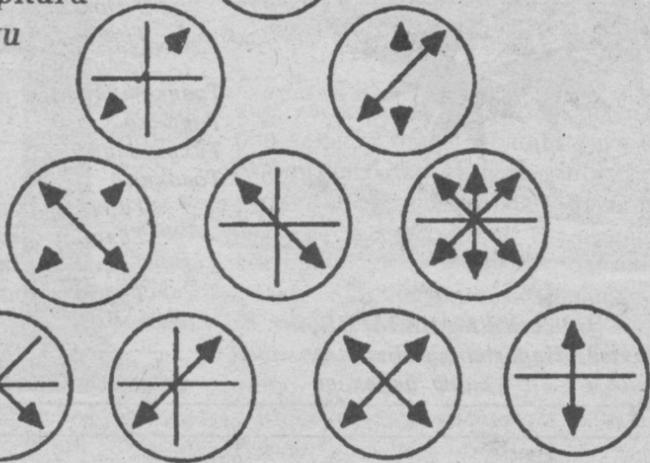
Доирани 3та узунлиги бир хил бўлган чизиқлар билан 4 бўлакка шундай бўлингки, унда бўлинган бўлакларнинг юзалари тенг бўлсин.

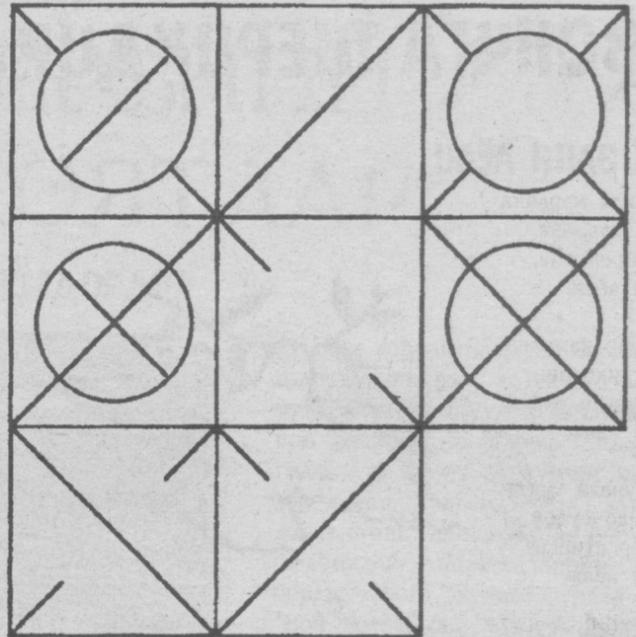
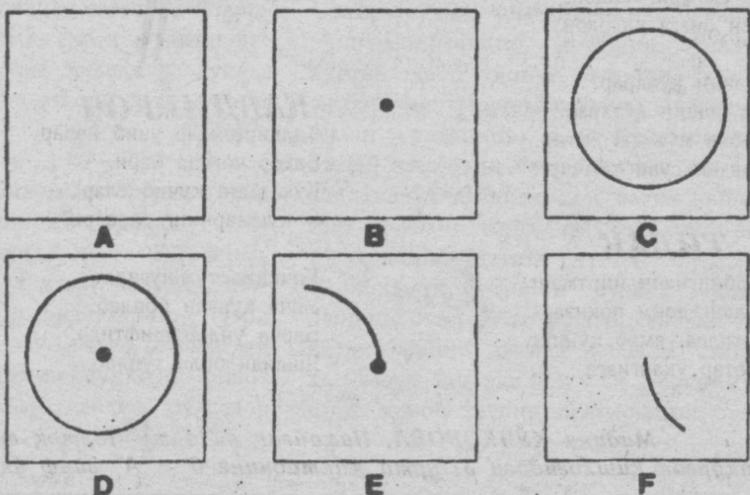
Шарчани А дан В га юмалатганда, қиялик қандай шаклда бўлса шарча тез манзилга етиб боради?

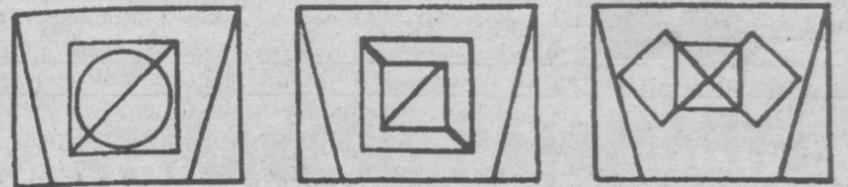
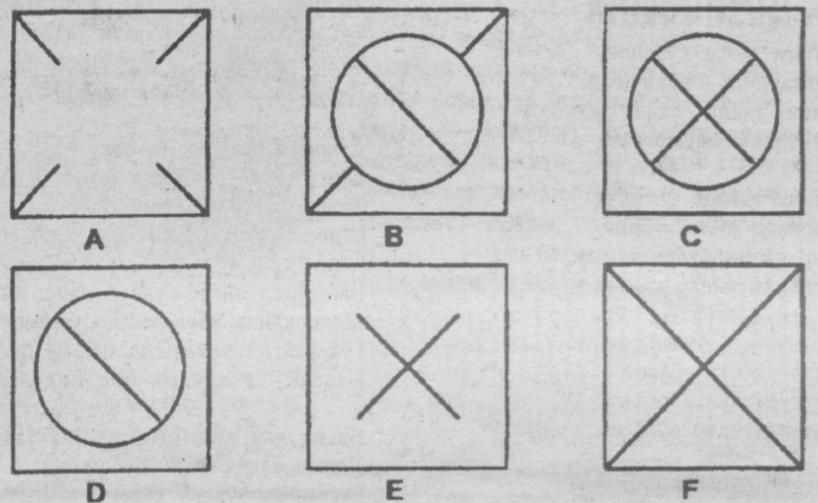
Юқорида келтирилган бешта вариантдан қайси бири сўроқ белгиси ўрнига мос келади

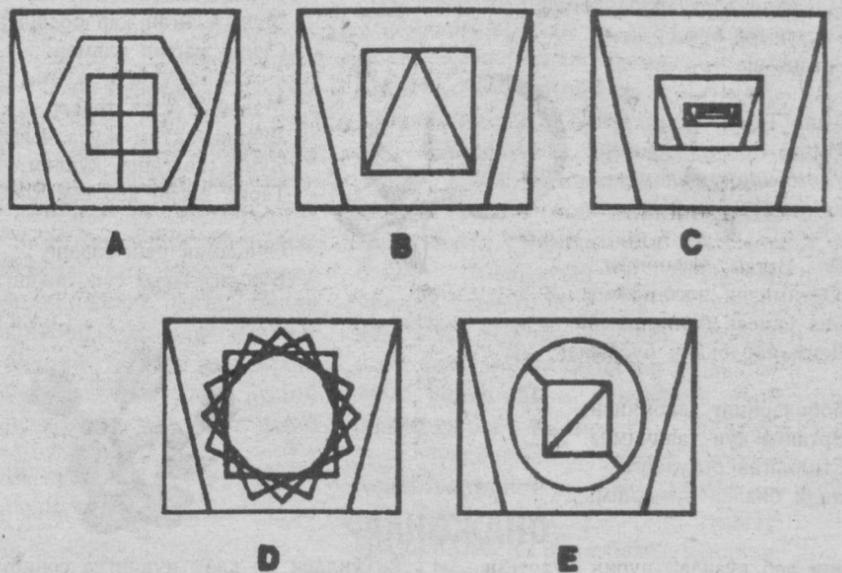
Пастки қатордаги қайси бир квадратни юқоридаги бўш катак ўрнига қўйиш мумкин?

Пастки қатордаги (А-Ғ) қайси бир шакл юқорини давом эттиради?

Пастки қатордаги қайси бир шакл юқорини давом эттиради?

Шакл йиғинг.

САЛОМНОМА

Нури—чашмим, бошлигим
Аввал ул Волидамга
салом,— дерсиз.
Хайрихоху — меҳрибон
Хонумонимга салом,— дерсиз.
Муяссар бўлса кўрмаклик
Аммо-ю оналарингизни
Қадам ранжида айлаб
Софилгонимга салом,— дерсиз.

Жужуклар бошлиғи бўлмиш
Вафоли ёри ёнинда
Сафо айиш-ла хуш-хандон
Нафисхонга салом,— дерсиз.

Муҳаббат риштасин тутган
Куёв бирлаң Анисахоним
Очиқ юзли, ризолик ул
Бор йўғимга салом,— дерсиз.

Начондон кулгучи доим,
На чандон жаҳли чиқанда
Кулоқ солмовчи асло
Гулнорамга салом,— дерсиз.

Тугилмиш яхши кунларда
Аничун исми Фатхиддин
Баҳодирлик даври келиши
Ул қахрамонимга салом,—
дерсиз.

Ёш авлодим Рашодим,
Дилбар-у дилдор Ризомдир,
Жаҳон богида навгуллар
Нав-ниҳолимга салом дерсиз.

Хаёлик ва ибодик
Хулқи бирла илм учун доим

Фарзандлар оталар ҳақида

Дамо-дам шугулланган
Шоирахонимга салом,— дерсиз.

Закоат богида мумтоз
Ситорахон оти танноз
Барчага баб-баровар соз
Шакархонга салом, дерсиз.

Баҳор айёмида бирла

Илм йўлига кирган
Мухлисам ҳам мушфиқамдурки,
Онасига муъте-у
Мунқаддоға салом,— дерсиз.

Саёҳат айласам дердим.
Вале бўлди-ю монеълар
Онахонга салом дерсиз.

Есентуки турар жойим

ҚИБЛАҒОҲИМ

Қиблағоҳим марҳум Муфтий
Зиёвуддинхон Эшон Бобохон ўғил-
лари 1908 йили 10 январда Тош-
кент шаҳрининг қадим даҳалари-
дан бўлмиш Хазрати Имом маҳал-
ласида, тақводор оилалардан би-
рида таваллуд топдилар.

Оталари Шайх Эшон Бобохон
Ибн Абдулмажидхон хазратлари
мадрасада Қуръони Карим, таф-
сир ва ҳадис илмларидан дарс бе-
рар эдилар. Оналари Саломатхон
Сиддиқхўжа қизлари тақводор, по-
киза, олийжаноб инсон эдилар.

Аллоҳ раҳмат қилган бўлсин!

ат-Тарабулсий келган эдилар.
Бизнинг Ўрта Осиё диёрларида
у кишини ҳурматлаб Шомий дом-
ла деб аташар эканлар.

Шомий домла Имом ал-Бухо-
рийнинг олий жаноб шахсияти ва
унинг ҳиммат ва ижобатиға бўл-
ган ўзидаги беҳад меҳру-муҳаб-
батини тўлалиғича ўз ўқувчила-
рига бера олди. Ўз оталари ва
биринчи устозларидан илк тайёр-
гарликни ўтаган ёш Зиёвуддин-
хон буюк аллома Имом ал-Бухо-
рий тўплаган ҳадисларининг чу-
қур маъноларини бошқалардан
яхшироқ ўзлаштирадилар. Зиё-
вуддинхон ибн Эшон Бобохон хаз-
ратларининг Қуръони Каримни
ёддан билишлари тафсир илми-
ни ҳам муваффақият билан эгал-
лашларига ёрдам беради.

Қиблағоҳимиз она тилимиздан
ташқари араб ва форс тиллари-
ни ҳам мукамал эгаллаган эди-
лар. Ўша тилларда ёзилган асар-
ларни ўқиб кўпгина илмий асар-
ларни таҳлил қила олар эдилар.
Шулар қатори шеър илми — Аруз
назариясидан ҳам боҳабар эди-
лар. Шу боис бўлса керак, Футу-
хий адабий таҳаллус билан ўзла-
ри ҳам баъзан қалам тебратган-
лар. Бизларга бошқа шаҳарлар-
дан ёзган шеърини мактублари
мавжуддир, баъзиларини эъти-
борингизга ҳавола қиламан.

Қиблағоҳимиз дастлабки билим-
ни оталаридан олиб, сўнгра замо-
наларининг улуғ устозларидан тах-
сил олган эканлар. Ул зоти боба-
ракот 12 ёшларида Қуръони Ка-
римни тамоман бошдан-оёқ ёд ол-
ганлар.

1920 йили Тошкентдаги «Кўкал-
дош» мадрасасига ўқишга кириш
билан бир вақтда «Бароқхон» мад-
расасининг кўзга кўринган устоз-
ларидан ҳам дарс оладилар.

Ўша 20 йилларда Тошкентга
Шомдан (Сурия) дан илоҳиёт оли-
ми Шайх Муҳаммад ибн Саид ибн
Абдулвоҳид ал-Асалий, али Шомий

Ва ле ёдимда Қуръоним
Этармен ҳамду — Аллоҳим
Жафочимга салом,— дерсиз.

Ёзар хатлар Футухийким
Шиорим сен ҳам орзуим
Ки Шамсиддин отинг жоним
Тилакдошимга салом,— дерсиз.
Есентуки шаҳри 1963 йил.

НАФИСАХОНГА

Саломим бош болам мен
Соғиниб юрган адангиздан
Дуолар, яхши орзулар
Юборурмен садоқатлар

Нечук мен ўйламай чиндан
Сизни дилдор фарзандим
Ҳамон ёдимдасизларким
Жўнатдим неча минг хатлар.

Саломим ботамизим
Ота-онасиға дастёрим
Жаводхон-у, Сонияхон
Жаҳон богидаги бахтлар.

Вафохон-у, Анасхоним
Яна Файзуллахон бордир.
Ҳаммаси нури чашмидур
Эрам богида неъматлар.

Бу боғининг меваси бўлсин,
Фаровонликда ё раббим!
Ота-ю онаси кўрсин
Бу бўстондин саодатлар.

Мусофирнинг дуоси
Мустожоб деб Футухийким
Тилар субх-у-масо Ҳақдин
Топадурлар ҳидоятлар.

26 июл 1963 йил
Мухлисахон
ЗИЁВУДИНОВА.

Aleksandr Sergeevich Pushkin (1799—1838) — ulug' rus shoiri. Bu yil tug'ilgan kunining 200 yilligi keng nishonlandi. U kattalar uchun minglarcha she'r, o'nlarcha doston, «Yevgeniy Onegin» degan she'riy roman, qissa, hikoya va tarixiy asarlar yozgan. Bolalar uchun tabiat va insoniylik to'g'isida chiroyli she'rlardan tasgqari, ertaklar va dostonlar ham yozib qoldirgan. «Ruslan va Ludmila», «Shoh Saltan» «Oltin xo'roz», «Baliqchi va baliq haqida ertak» kabi ertak va dostonlari allaqachon o'zbek tiliga tarjima qilingan.

Aleksandr bolaligida unga Arina Rodionovna degan juda mehribon ertakchi ayol enagalik qilgan. Pushkin to o'la-o'lguncha o'z enagasini uning qo'shiq va ertaklarini ehtirom bilan tilga oear, unga bag'ishlab bir qancha she'rlar yozgan edi. Quyida biz sizga Pushkinning ana shunday she'rlaridan birini havola qilayotirmiz.

A. S. PUSHKIN QISH ERTAGI

Ko'kni qoplab qora bo'ron
Qor quyuning buraydi.
Goh uvillar misli hayvon,
Goh boladay ingraydi.
Goh shitirlar somon kabi
Putur yetgan oq tomda,

Goh darchani mehmon kabi
Tiqlatlar oqshomda.

Kulbamizni bosdi bu dam
Qorong'lilik, ma'yuslik.
Nima bo'ldi, enaginam,
Jimib qolding, turib tik.
Yo bo'ronlar uvlashidan
Notinch bo'lib toldingmi?
Yo urchug'ing g'uvlashidan
Mudrab-mizg'ib qoldingmi?

Kel, bechora yoshligimning

Do'sti, ul-bul ichaylik,
Oz bo'lsa-da bu dunyoning
G'amlaridan kechaylik.
Sen dengizda tinch yashagan
Chittak haqda qo'shiq ayt.
Tong cnog'ida suv tashigan
Malak haqda qo'shiq ayt.

Ko'kni qoplab qora bo'ron

Qor quyuning buraydi.
Goh uvillar misli hayvon,
Goh boladay ingraydi.
Kel, bechora yoshligimning
Do'sti, ul-bul ichaylik,
Oz bo'lsada bu dunyoning
G'amlaridan kechaylik.

Ruschadan
Miraziz A'zam tarjimasini.

ЎЗИМИЗНИНГ ҒАҒУР ҒУЛОМ

5. СОВҒА

1960 йилнинг ёзи. Пўлатхўжа Сиддиқхўжаев ҳамқишлоқлари Урмон-тегирмончи, Шертай-фирқа, Нормат-бригадир, Нўзмонхўжа-ҳисобчи ва Иван Бондаренко, Тўлаган Рўзиев сингари комсомоллар билан Кавардон қишлоғида биринчи: «Меҳнат-бирлик» колхозини тузишди. Хўжаликнинг биринчи раиси Пўлатхўжа аканинг ўзи бўлди.

Домла Ғафур Ғулом Кавардонга Пўлатхўжа хонадонига тез-тез келиб турарди. Янги тузилган «Меҳнат-бирлик» колхозини далаларига чиқишга ғўза ривожини кўздан кечириш ва қолхозчилар билан суҳбатлар қурарди. Булар эса Ғафур Ғуломни коллективлаштириш мавзуга бағишланган янги асарлар ёзишга ундар эди.

Ана шундай кунларнинг бирида Пўлатхўжа аканинг умр йўлдоши Пайзинисо опа ховлидаги сўлимгина супада рўмолча тўқиб ўтирарди.

— Пўлатхўжа ака, ҳо. Пўлатхўжа ака, — деганча домла Ғафур Ғулом дафтар, китобини қўлтиклаб эшикдан кириб келди.

— Қайним, келинг-келинг, қайси шамол учирди. Боягина Мунисхон йўл қараётган эди... Бугун меҳмон келаров десам, акангиз Ғафуржон келса керак деган эди. Билмадим, сизни келишингизни қаёқдан биларкин.

— Хорманг, янга, хорманг. Бу Пўлатхўжа акам мени меҳмонга келишимни тушларида ёки фол очиб билсалар керакда. Йўқса, мени қишлоққа айнан бугун келишимни қаёқдан билар эдилар. Бу дейман Пўлатхўжа акамнинг ўзлари кўринмайди. Еки яна кимиз-пимиз ичгани кетдиларми.

— Эй, Ғафуржон, қайним, ана шундай долзарб кунларда акангиз вақтларини беҳуда ўтказармидилар. Ҳатто акангиз бир пиёла ҳам чой ичмасдан каллаи саҳардан далага кетган эдилар. Ҳадемай келиб қолсалар керак.

— Пўлатхўжа акам колхоз тузиб, унга раис бўлганларидан бери ижодни кам қилаётганга ўхшайдилар. «Муштум» ва «Қизил Ўзбекистон»да камроқ кўринмоқда.

— Ҳа, қайним, акангиз Москвадан қайтган колхоз тузиб, унга раис бўлганларидан бери хўжалик ишларига берилиб камроқ ёзув-чизув билан шуғулланмоқдалар.

— Янгажон, рўмолча тўқишга ҳам жуда уста экансизку. Бунинг устига тез ва чиройли тўқидингиз.

Пайзинисо опа эндигина тўқиб бўлган рўмолчани чиройли қилиб тахлаб Ғафур Ғуломга узатар экан «олинг, қайним, бу сизга мендан совға», — дея тўхта қилдилар.

Ҳа, ўшанда бу совгани устоз Ғафур Ғулом раҳмат дея қабул қилган эдилар.

6. ОЛМОСХОННИНГ ДУГОНАСИМИСАН?

(Пўлатхўжа Сиддиқхўжа ўғли Сувчининг қизи Мунисхон ая ҳикояси).

Ғафур Ғулом 1931 йилнинг бутун ёз фаслида, бизнинг Хоним-тепа баландлиги ёнидаги эски уйда истикомат қилганди. У киши табиатан қувноқ, дилкаш инсон эди. Айниқса Ғафур амаким ёш болаларни жуда яхши кўрарди. Мен ўша кезларда 3-4 ёшли қизалоқ бўлганлигим учун Ғафур амаким билан бўлган кўплаб учрашув ва суҳбатлар менинг хотирамда баъзи-баъзилари қолган, баъзи бирлари эса хотирамдан учиб кетган.

Кейинчалик мен Ғафур ама-

ким билан 1954 йилнинг жазирама ёзида учрашдим. Ушанда мен мактабни тугаллаб Тошкентдаги В. И. Ленин номидаги педагогика билим юртига ўқишга кириш учун борган эдим. Кириш имтиҳонларини муваффақиятли топшириб, синов комиссиясидан эса ўта олмай, мен Ғафур амакимнинг Бешёғочдаги уйига бордим. Мени Ғафур амакимнинг ўзлари илиққина кутиб олдилар. Ғафур амаким мени аввалга танимадилар шекилли, шинамгина хонага таклиф қила туриб «Сен Олмосхоннинг дугонасимисан», — дея сўрадилар. Мен эса «Йўқ, сизнинг қишлоқдош дўстингиз Пўлатхўжа Сиддиқхўжа ўғли Сувчининг қизи Мунисхон бўламан», — дедим.

— Э, кавардонлик Пўлатхўжа аканинг қизиман дегин, бўлди-бўлди танидим. Мен сизларни уйингизга борган кезларимда сен 3-4 ёшли қизалоқ эдинг.

— Аттанг, шеърга жуда уста одам эдилар.

— Эх, атанг, Пўлатхўжа ака иввоғарларнинг тўхматига дучор бўлмаганларидан ҳозир орамизда бўлган бўларди, — дея бош чайқадилар Ғафур амаким.

Уша кунни амаким мени етаклаганича педагогика билим юртига олиб келиб, — «Бу қишлоқдан пахта териб келган қиз, у албатта шу ерда ўқиши керак», — дея, мени ўқишга киргазган эдилар.

Ғафур амакимнинг ана шу ёрдами билан мен педагог бўлиб етишдим, ёш авлодга қарий 30 йилдан ошиқ таълим-тарбия бердим. «Меҳнат фажрийси» деган унвон эгаси бўлдим.

7. КАВАРДОНГА СЎНГИ ТАШРИФ.

Домла Ғафур Ғулом билан ҳамқишлоқларим энг сўнги бор 1964 йилнинг тароватли

ёзида, Кавардонда учрашган эканлар. Ушанда домла Ғафур Ғулом ўзи билан бирга Мусо Тошмуҳаммад Ойбек адабиётшунос олим Хомил Ёқубовларни ҳам олиб келган экан. Улар ўша кунни Кавардон қишлоғидаги Қорақалпоқ анхори ёнидаги чойхонада, шеърят кечаси ўтказишиб ўзларининг янги ёзган шеърларидан ўқиб беришибди. Ушанда домла Ғафур Ғулом ўзининг «Бизнинг уйга кўниб ўтинг, дўстларим» деган шеърини ўқиб берган экан. У ана шу шеърда шундай ёзади:

**..Шеър ўқийлик
Лутфийдан, Навоийдан,
Бедил, Фуркат,
Пушкин ила Жомийдан.
Кейин қолмай замона
айёмидан,
Дил ёрисин мисралар
илхомидан.
Бизнинг уйга кўниб
ўтинг, дўстларим...**

Сўнгра улар қишлоқ ёнидан оқиб ўтадиган шуҳоқар Қорасув дарёси бўйидаги тўқайзорга тушишиб бедана палов ва кабоб пиширишиб, хордиқ чиқаришибди.

Кечга яқин домла Ғафур Ғулом қаламқаш дўстлари билан қишлоқнинг тор кўчаларидан аста ортага қайтар эканлар,

қишлоқ узра шоиримизнинг куйидаги сатрлари жаранглаб эди:

**Кекса шоир тилидан
овозимиз,
Шундай ўтсин ҳар
бахору ёзимиз.
Кўп кўринсин сизга
қўйган озимиз,
Дўстлар учун жонимиз,
ниёзимиз.
Бизнинг уйга кўниб
ўтинг, дўстларим!**

Кавардонлик ҳамқишлоқларим домла Ғафур Ғулом билан қишлоқда сунгги бор учраётганликларини ва унинг хушчақчақ чехрасини, бошқа такрор кўрмасликларини ҳаёлларига ҳам келтирмаган эдилар.

Орадан роппа-роса икки йил ўтгандан сўнгра радио машўм хабарни эълон қилганда, юзлаб китобхонлар сингари кавардонликларининг ҳам вужудга ларзага тушганди...

...Юқоридаги ҳикояларни тинглаб марҳум Мансур бобомнинг сўзлари қулоқларим остида яна такрор янгради:

«Ўзимизнинг Ғафуржонми?»

Ҳа, Ғафур Ғулом биз кавардонликларнинг ўз Ғафур Ғуломимиз эди.

**Латифжон
МАНСУРОВ,
Юқори чирчиқ
тумани,
Кавардон қишлоғи.**

СЕШАНБА, 4 май

Ўз. Тв — 1.

- 9.10 «Кусто командасининг сув ости саргузаштлари» 43 қисм.
- 11.45 «Кичкина деманг бизни». Спорт дастури.
- 12.05 «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериал.
- 18.10 Болалар учун «Беш бармоқ».
- 20.10 «Оқшом эртақлари». Ўз. Тв — 2.
- 18.05 «Кусто командасининг сув ости саргузаштлари» 43 қисм.
- Ўз. Тв — 3.
- 18.10 «Ёрилтош». Мульттўплам.
- 18.30 «Сен ҳақингда ва сен учун».
- Ўз. Тв — 4.
- 15.40 «Бинафша».
- 16.15 «Мультчархпалак». Ака-ука Гримм эртақлари.
- 16.30 «Жонли тил».
- 19.45 «Ҳайрли тун, кичкинтойлар».
- ЧОРШАНБА, 5 май**
- Ўз. Тв — 1.
- 10.05 Кундузги сеанс. «Сени ҳеч қачон унутмайман». Бадийий фильм.
- 11.45 «Мураббий».
- 12.05 Болалар учун театр. «Бахт қуши».
- 13.10 Кундузги сеанс. «Инадаба». Бадийий фильм, 5 — 6 қисм.
- 18.10 Болалар учун «Гул-ғунчалар».
- 20.10 «Оқшом эртақлари». Ўз. Тв — 2.
- 18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади: «Спорт майдончаси», «Келинг, танишайлик», «Мультмомоша».
- 18.40 «Семурғ» ўсмирлар учун кўнгилоҷар дастур.
- Ўз. Тв — 3.
- 18.10 «Ёрилтош» мульттўплам.
- Ўз. Тв — 4.
- 17.15 «Куйини топинг».
- 17.50 «Мультчархпалак».

- Ака-ука Гримм эртақлари. «Бўри ва тулки», 1 қисм.
- ПАЙШАНБА, 6 май**
- Ўз. Тв — 1.
- 9.10 «Кусто командасининг сув ости саргузаштлари», 44 — қисм.
- 10.05 Япон тили.
- 11.20 Болалар учун «Санъат ғунчалари».
- 11.45 «Кундуз амакининг қиссалари». Мультсериал.
- 17.30 Болалар учун «Умид учкунлари».
- 20.10 «Оқшом эртақлари». Ўз. Тв — 2.
- 18.05 «Кусто командасининг сув ости саргузаштлари», 44 — қисм.
- Ўз. Тв — 3.
- 18.10 «Болалар олами». Ўз. Тв — 4.
- 17.15 «Куйини топинг».
- 17.50 «Мультчархпалак» Ака-ука Гримм эртақлари «Бўри ва тулки», 2 — қисм.
- 19.45 «Ҳайрли тун, кичкинтойлар».
- ЖУМА, 7 май.**
- Ўз. Тв — 1.
- 10.05 Немис тили.
- 10.35 «Олимпиадачилар орамизда».
- 13.15 Кундузги сеанс. «Инадаба». Бадийий фильм 7 — 8 қисм.
- 20.10 «Оқшом эртақлари». Ўз. Тв — 2.
- 18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. «Дунё ва болалар», «Мультмомоша».
- Ўз. Тв — 3.
- 9.00 «Ёрилтош» мульттўплам.

- 9.40 Болажонлар экранни.
- 11.30 «Туризм ҳақида».
- 18.10 «Ёрилтош» мульттўплам.
- Ўз. Тв — 4.
- 15.40 «Бу ажиб дунё».
- 17.55 «Мультчархпалак». Ака-ука Гримм эртақлари «Холла хола», 1-қисм.
- 19.45 «Ҳайрли тун, кичкинтойлар».
- ШАНБА, 8 май**
- Ўз. Тв — 1.
- «Умид» намойиш этади.
- 10.10 «Кўзгу».
- 13.35 «Шохрўх клуби».
- 19.55 «Оқшом эртақлари».
- Ўз. Тв — 2.
- 9.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади.
- 9.50 «Кусто командасининг сув ости саргузаштлари».
- Ўз. Тв — 3.
- 9.30 «Ёрилтош» мульттўплам.
- 11.05 Болажонлар экранни.
- 18.00 «Ёрилтош» мульттўплам.
- Ўз. Тв — 4.
- 9.05 «Кино сайёраси».
- 11.25 «Жонли сайёра».
- 11.40 «Биргалиқда куйлаймиз».
- 18.15 «Бинафша».
- 18.35 «Қизил хоч ва қизил яримой ҳаракати халқаро кунига». «Бизнинг рамзимиз».
- 19.00 «Мўъжизалар майдони».
- ЯҚШАНБА, 9 май**
- Ўз. Тв — 1.
- 8.30 «Камалак» болалар учун кинодастур.
- 9.15 «Фаройибот».
- 10.00 «Ватанимга хизмат қиламан» байрам сони.
- 1.00 «Маҳалламиз болалари» телемусобақа.
- 13.45 «Болалигим осмони» композиция.

- 18.00 «Олтин тож» телеуйин.
- Ўз. Тв — 2.
- 9.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади.
- 17.20 «Янги авлод» студияси намойиш этади. «Катта танаффус».
- Ўз. Тв — 3.
- 9.30 «Ёрилтош» мульттўплам.
- 11.30 Болажонлар экранни.
- 18.10 «Ёрилтош» мульттўплам.
- 19.00 «Табриқлаймиз, кутлаймиз!»
- Ўз. Тв — 4.
- 9.05 «Эртақлар — сеҳрли олами».
- 13.20 «Фан-тайм» Болалар учун инглиз тили.
- 20.55 «Бу ажиб дунё».
- ДУШАНБА, 10 май.**
- Ўз. Тв — 1.
- 20.10 «Оқшом эртақлари». Ўз. Тв — 2.
- 18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади: «Ким эпчилу — ким чаққон». «Мультмомоша».
- Ўз. Тв — 3.
- 18.10 «Ёрилтош» мульттўплам.
- Ўз. Тв — 4.
- 16.00 «Жонли сайёра».
- 18.15 «Мультчархпалак». Ака-ука Гримм эртақлари.
- 19.45 «Ҳайрли тун, кичкинтойлар!».
- ***
- Азиз ўқувчилар! Ўзбекистон телевидениесининг сизлар учун тайёрлаган кўрсатув, фильм ва мультфильмлари ана шулардан иборат. Кўрсатувларимиз ҳақида севимли газетангиз «Тонг юлдузи»га ва Ўзбекистон телевидениесининг «Умид» Бош муҳарририятига ёзиб юборишни унутманг!
- ТОХИР МУЛЛАБОВ,
ЎЗБЕКISTON ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ «УМИД» БОШ МУҲАРРИРИЯТИНИНГ
ГУРУҲ РАҲБАРИ.**

Бу ерда унинг бир ўзи яшар эди. Хотин, бола-чақаси борми-йўқми, буни Мақсуд билмас эди. Уй сой қирғоғидаги қоя устида бўлиб, битта хонадан иборат эди. Шу уй эгаси Бойдада ака қоя устидаги икки-уч сутихча ерга беда, тўрт-беш туп шафтоли, жийда экиб ўстирган эди. Икки тупгина токи бўлиб, ҳовли саҳнини салқин қилиб турар эди. Бу йил негадир кумилмади ҳам. Болалар ана шу ердан кўк тери шаётган эди.

— Нега кўрқасан, ҳозир шу уйда ўлик йўқ-ку! — деди Солихужа ўртоғи Мақсудга.

— Барибир кўрқаман-да. Улиги икки-уч кун уйда қолиб кетган экан.

— Юрагинга қойил. Мен кўрқмайман, — деди Солихужа. У Мақсуднинг ҳоли жонига қўймай шу ерга олиб борди ва улар тезда саватларини тулдириб уйга қайтишди. Қоринлари очиб, ачишганидан оғриб кетди. Мақсуд кўкни уйга олиб кириши билан унинг угай онаси қўлига яримта зогора нонни бериб, утин тергани далага жунатди.

— Дала лойку, — деди Мақсуд онасига боргиси келмай, — чарчадим. Бироз дам олай она. Кечроқ бораман.

— Вой, дам олмай ер ютсин сени. Нега дам оласан? Кўш хайдаганинг йўқ-ку! Бир сиқим шўра териб келдим деб, бошимни ёрасанми? Қорнинг очса, захарингга нон беринг дейишни биласан. Иш буюрсам, йўқ ердан баҳона ахтарасан-а, етимча.

У тузғитиб қарғай бошлади. Мақсуд гапирганларига минг арава пушаймон еди. Лекин бунақа қарғишларни эшитавергани учунми, унча эътибор бермади. Бироқ унинг сўзини қайтарса балога қолишини, онаси олдига солиб қувиши, ушлаб олса, улғудай уришини билар эди. Илгари ҳам бир-икки топшириқ берганда қилмай қилиб келганида молхонага қамаб қўйиб, бир кечаю бир кундуз овқат бермаган. Ушанди Мақсуд таъзирини еган эди. Шундан буён онасининг жаҳлини чиқармасликка, қандай иш буюрса, «Хўп онажон, ҳозир бажараман!», деб буюр-

ган ишини вақтида қилишга мажбур эди. Шунинг учун бу гал ҳам индамай арқонни белга боғлаб, утин тергани жўнаб кетаверди. У бўлса шундаям қаргаганича қолди. Овози ташқарига баралла эшитилиб турарди. «Агар кечагидақа бир тутам ғузапояни кутариб келадиган бўлсанг, гуштингни бир

шиб кетганидан тоғ чўққиси яқинга ўхшаб кўринадилар. Бу чўққини қора тоғ дейишади. Ҳақиқатдан ҳам бу бошқаларига қараганда анчагина қора. Унинг нега қоралигини Мақсуд илгари тушунмай юрар эди. Яқинда бунинг сабабини Солихужанинг дадаси Сотволди амаки айтиб берди. Бу одам колхоз

Шамс! Сенинг исминг ҳам, менинг исминг ҳам Шамс! Ёрдам бер, гуштинни пишириб олай, оч қолдим» — дебди. Шунда унинг ноласини эшитган қуёш тоққа яқинлашибди ва паҳлавон йигит гуштини пишириб олибди. Қуёшнинг иссиғига бардош беролмаган тоғ қорайиб кетган экан. Ана шун-

поясидан олмоқчи бўлди-да, ўрнидан туриб, югуриб аравага етиб борди. Ғузапоя жуда маҳкам бойланган экан, озгина суғирилиб чиқди-ю, кейин тортилмади. Араванинг орқа томонидан чиққан ёғочга ўтириб олдида, осилиб кетаверди. Араванинг гилдираги гоҳ лойга ботар, гоҳ куруқликка чиқиб, бир текисда борар эди. Кўп утмай арава қўшни қишлоққа етиб борди. Аравадан тушган Мақсуд хангу-манг бўлиб қолди. Лекин бу қишлоқда унинг холаси борлиги эсига тушди-да, холасининг уйи томон юрабшалади. Кўз қорайганда холасининг уйига етиб борди.

Афсуски холасининг эшиги қулф экан. Шунда хафа бўлиб, хурлиги келдики, бундай ҳолат умрида бўлган эмасди. Бир ёқда оёғи совуқда қарахт бўлиб қотиб қолган эди. Иккинчи томондан қоронғи тушиб, адашиб қолиш ҳаффи туғила бошлади.

Қишлоқни оқшом ўз қўйнига чулғаб олди. Мурилардан бурқсаб тутун чиқар, бироздан кейин осмони фаллака чиқиб кўринмай, йўқ бўлиб кетар эди. Шу пайт қўшни ҳовлидан аёл кишининг «Умархон!» деган товуши эшитилди. «Ҳолам шу ҳовлига чиқиб кетдимиканлар», деб уйлаган Мақсуд қўшни ҳовли эшигини тақиллатмоқчи бўлди. У эшикнинг олдига борса берк. Унг оёғи билан эшикни тепган эди, совқатган оёғи зирқираб оғрий бошлади. Бироздан кейин қорчадан келган новча бир қиз эшикни очиб, Мақсуддан «Сенга ким керак?» дея суради.

— Содиқнинг бувиси сизларникида эмасмилар?

— Қўқимбойга кетишган, — деди қиз совуққина оҳангда ва эшикни ёпиб.

Март ойининг охирилари эмасми, кечки совуқ туради. Бунинг устига Мақсуд тушда еган яримта зогора нон билан юрганди, қорнининг очгани энди билинди. Уёқ, бўёққа қараб, таниш одам кўринмаганидан кейин орқасига қайтди. Чунки у бу ерда ҳеч кимни танимасди-да. Таниш хонадон эгаси эса, уни таниса ҳам, танимаганга олди, эшикни маҳкам ёпиб, кириб кетди.

(Давоми бор).

Маҳмуд ИБРОҲИМОВ

М Е Р О С

бурдадан қиламан, ҳа, кўзингни оч бола! Етимча боқиб ким роҳатини курибди? Сени деб не кулфатларни кўрмадим. Ёмонлигиндан муштдаклигингдаёқ онанг улиб қўтилган экан. Мана отанг ҳам улибди, шур пешона! Сен шурпешона дарбадарни бошимга урамани энди!?

Мақсуд ташқарига чиқиб, куча эшик олдидаги супада

нинг арава тузатадиган устахонасида ишлайди. Мақсуд ҳар кунни Солихужа билан устахо-

№дан №га

нага келиб, бу ердаги бузуқ арваларнинг гилдиракларини, узини қандайдир ўйин қилиб, кунни кеч қилишар, сунг уйга кетишар эди.

Бир кун икки ўртоқ арава гилдирагини уйнаб ўтириб, Сотволди амакидан Қоратоннинг нега қоралигини сурашганида у шундай деган эди:

— Жуда қадим замонда, Косон деган томонда, золим бир подшо яшар экан. Унинг зулмидан норози бўлган халқ исён кўтарибди. Исёнга Шамс исми паҳлавон бир йигит бошчилик қилибди. Исён бостирилиб, унинг бошлиғи Шамс қўлга олинди. Подшо унинг қўл оёғини бойлаб ана шу тоққа ташлаб келишни буюрибди. Ша-

мс тоғда неча кун, неча тун оч ётибди. Шунда бир бургут учиб келиб, унинг қўл-оёғини ечишга ёрдамлашибди. Шундан кейин бургут йигитга бир парча гушт олиб келиб берибди. Йигит гуштни нимада пишириб ейишни билмабди. Чунки ҳеч қаерда ўт йўқ экан. Йигит қуёшга қараб ёлворибди. «Эй,

бир озгина уйланиб ўтирди. Онасининг овози учмай, борган сари авжга чиқар эди. Бўйнидан бойлаб судраган эчкидек, ноилоҳ далага ўтин тергани жўнади.

СОТВОЛДИ АМАКИНИНГ ҲИКОЯСИ

Кенг дала. Даланинг охири тоққа тута-

ЕТУКЛИК ДАВРИ

Кишининг-ўсмирлик палласини «балогатга етиш даври», «етуклик даври» деб ҳам атайдилар. Ҳа, бу гапда жон бор: сен фақат жисмоний жиҳатдагина эмас, маънавий томондан ҳам анча етилиб қолдинг. Шунинг учун ҳам катталар сенга илгаридидаги қараганда кўпроқ талабчан бўлаёттилар. Сен ҳам катталар ва Дўстларинг билан бўладиган узаро муносабатларда узингана нисбатан талабчанликни оширишинг керак. Сенинг характеринг қандай бўлиши, дўстларинг, дугоналаринг, уйингдагилар билан муносабатларинг қанақа бўлиши энди кўп жиҳатдан узингга боғлиқ бўлиб қолади.

Сўнги пайтда кайфиятинг тез-тез узғариб турадиган бўлиб қолди, баъзан катталар ва дугоналаринг билан гаплашганида кўрсатилган қиласан, узингни тутта олмайсан, лекин сен бебошлик қилмаслигинг ва узингни тугитиб олишинг керак. Сен энди узингни ҳар нарсдан тия оладиган даражада катта бўлиб қолдинг. Атрофдагиларга зинҳор кўполлик қилма, чунки узингни тутолмай қаттиқ гап айтиб юборганидан кейин узинг ҳижолат бўлиб юрасан. Хўшмуомала бўлсанг аксинча, одамлар билан мулоқатда бўлиш ҳам осон, ҳаёт ширин туюлади.

Сен ҳойнаҳой пайқандирсан, ойинг ишдан қайтганида, қанчалик чарчаган бўлмасин, ҳамма вақт сенинг ҳаётинг билан қизиқади. «Мактаби-

нда нима гаплар, ишларинг қалай, кайфиятинг яхшими?» деб сурайдилар. Унинг сенга бўлган бу меҳрибончилигидан руҳинг энгил тортади, узингни тетик ҳис этасан, чунки биласанки, ойинг ҳамма вақт сенга ёрдам беришга тайёр, агар бирор нарсдан қийналиб турган бўлсанг, энг тўғри йўлни кўрсатиб берадиган ҳам ойинг. Сен ҳам ойингга шунчалик меҳрибонмисан? Унинг кайфияти, аҳволи-руҳияси қанақалиги билан тез-тез қизиқиб турасанми? Ойим бугун нега нухушлар, деб ич-этингни еганмисан? Сен бу саволларга «ҳа» деб жавоб беришинг мумкин-дир-у, лекин ҳаммаша шундай бўлган эмас. Тўғрими? Шуни билгинки, у сенинг меҳрингга, шахсий ишларида сенинг ҳам иштирок этишингга жуда муҳтож. Агар сен унга жиндай меҳрибонлик кўрсатсанг, у қувончларини ҳам, ғам-ташвишларини ҳам, хизмат билан боғлиқ ишларни ҳам сен билан баҳам кўришга тайёр.

«Ойингни яхши кўрасанми?» — деган саволга ҳар бир ўсмир «ҳа» деб жавоб беради. Лекин, агар «сен буни нима билан исботлайсан?» дейилса, баъзи бировлар мум тишлаб турган гап. **Эртакларнинг бирида ҲИКОЯ ҚИЛИНИШИЧА, УЧТА АЁЛ КУДУҚДАН СУВ ОЛАЁТИБ, ЎГИЛЛАРИ УЛАРНИ ҚАНЧАЛИК ЯХШИ КЎРИШ ХУСУСИДА ГАПЛАШИБ ҚОЛИШИДИ. БИРИНЧИ АЁЛНИНГ ЎҒЛИ ЖУ-**

да шўх ва чапдаст экан. Бу бола аёллар олдида роса ўмбалоқ ошиб, ўзининг қанчалик чаққонлигини намойиш қилибди. Иккинчи аёлнинг ўғли моҳир музикачи экан, у най чақчиб онасини хурсанд қилибди. Аммо шўх бола ҳам, музикачи ҳам оналарининг оғирини энгил қиладиган бирор иш қилишмабди. Учинчи аёлнинг ўғли эса сувга тўла челақ кўтариб кетаётган онасини кўриши биланоқ юргунанича унинг олдида келибди-да, челақни қўлидан олиб, уйигача кўтариб борибди.

Сен ҳам ўз онангни учинчи аёлнинг ўғли сингари севган, жамики уй-рўзгор ишларида унга қарашгин. Онаннинг телевизор кўриш, кинога тушиш, у-бу нарсани ўқишга вақт топиш-топмаслиги кўп жиҳатдан сенга ҳам боғлиқ. Ахир буларнинг ҳаммасини онанг сендан кам севмайди, фақат вақти кам, холос.

Одамлар уртасида энг бебаҳо туйғу — дўстлик туйғусидир. Сен «Дўстларни асранг» деган ажойиб қўшиқни эшитган бўлсанг керак. Тўғри, бу қўшиқ каттароқ ёшдаги кишиларга аталган, лекин бунинг фарқи йўқ. Одамнинг ҳар қандай ёшда ҳам дўстлари бўлиши зарур, дўстликни фақат катталар эмас, ёш болалар ҳам қадрлашлари лозим. Чунки ҳаётда дўстсиз яшаш жудаям қийин. Шуни билгинки, сенинг энг катта ва содиқ дўстинг бор, у ҳам бўлса — онанг. Баъзи қизларимиз онасининг гапига қу-

ЎСМИРГА МАКТУБ

лоқ солмасдан: «Йўқ, мен бундай қилмайман, чунки дугонам мана бундай қилсанг яхши бўлади, деди», деганга ўхшаш гапларини эшитганимда жуда хафа бўлиб кетасан киши. Сен дугонанг ва дўстларинг маслаҳатига қўлоқ солар экансан, бунинг ёмон томони йўқ: шубҳасиз улар билан ҳам ҳисоблашиш зарур. Лекин одоб юзасидан онанга терс гапирмаслигинг керак. Агар чуқурроқ уйлаб кўрсанг, онаннинг маслаҳати аксари тўғрироқ бўлиб чиқадиган, чунки у катта ҳаёт тажрибасига эга, кўпни кўрган ва кўп нарсани билади.

Сенинг дугоналаринг кўп, дўстларинг ҳам. Сен улар билан бир уйда яшайсан ёки бир синфда ўқийсан. Сизлар биргалашиб кино ва театрда борасиз, бир-бирингизникида меҳмон бўласиз: ғам-ташвишларингиздан ҳам хурсандчилиқларингиздан ҳам бир-бирингизни воқиф қиласиз, қийин пайтларда бир-бирингизга ёрдам берасиз. Сизлар бирга бўлганда ҳеч қачон зериқмайсиз. Лекин, фақат қизлар билан эмас, ўғил болалар билан ҳам дўстлаша билмоқ керак. Сизлар энди кап-катта бўлиб қолдингиз ва шу боисдан кулогингизда бўлсинки, ўғил болалар билан самимий дўстлик алоқаларини боғласангиз бундай дўстлик сизнинг кейинги оилави ҳаётингизда жуда асқотади. Чунки оилада дўстлик ва ўртоқлик шу оила аъзоларининг бир-бирини тушунишига ва оиланинг мустаҳкамланишига ёрдам берувчи энг асосий кучдир.

Малика АБДУЛЛАЕВА тайёрлади.

Тенгдошларинг ижоди

ШЕЪРИЯТ...

Мен шеърлар умрига умрим кўшай, деб,
Мисраларга кўзим ну-рин кўшай, деб,
Аямасдан қалбим кўрин кўшай, деб,
Шеър қандай қайнаши учун юракда.
Асрларга етар қалов сўрадим...

Файратимнинг барин сўзимга йиғдим,
Рағбатимни — тийрак кўзимга йиғдим,
Ҳасратни — шеъргамас, ўзимга йиғдим,
Шодлик руҳи билан қо-ришсин, дея,

Шеърларимга алвон ялов сўрадим...

Умр шеър куйида ёнмоқ-да шамдай,
Шеърсиз ўтган кунлар — толеъда камдай.

Калтариб борамиз гарчи қаламдай,
Оловда ёнмаган саман-дарлардан,
Шеъримга гулхандай олов сўрадим...

Қалбимсан, муқаддас олам—шеъроят,
Бисотим — қувончу, но-лам — шеъроят,
Қалб сари кўйилган, қа-

дам шеърят,
Кутлуг даргоҳингга кир-моқдир ният,
Виждондан кафолат, га-ров сўрадим...

Ойгул ТОҒАЕВА, Бухоро вилояти, Гиждувон тумани-даги 24—мактабнинг 11-синф ўқувчиси.

СИНГЛИМ ҚУВОНЧИ

Тугилган кун синглимга,
Олиб бердим кўғирчоқ,
Эркалаб суйиб шу он,
Бўйнига тақдим мунчоқ.
Раҳмат опаҳон: дея,
Бўйнимдан маҳкам кучди.
Қувончи ичига сигмай,
Гўёки кўкка учди.

Замира САЙДАЛИЕВА,
Қашқадарё вилояти,
Китоб туманидаги
А. Навоий номли мактаб ўқувчиси.

БАҚЛАЖОН

Полиз ичра Фуломжон,
Кўрди бир туп бақлажон.
Уни узмоқчи бўлди,
Ва дарров бориб юлди.

Вой, вой дея бақириб,
Ўртоғини чақириб,
Ўзганини отиб солди,
Ўзича, ётиб олди.

Ерга тушган бақлажон,
Тилга кириб у томон,
Секин қадам ташлади,
Кўшиғини бошлади:

«Менинг исмиим бақлажон,
Есангиз роҳатижон,
Узсангиз лекин ёмон,
Тиканим олади жон.

Пиширмоқчи бўлсангиз,
Пичоқ, қайчи топсангиз,
Думимдан қирқиб олинг,
Сўнгра овқатга солинг.
Шошқалоқлик қилиб сиз,
Шартта юлиб олмангиз,
Тиканакли думимдан Ушлаб додлаб қолмангиз!»

Дилафрўз АҲМЕДОВА,
Бухоро вилояти,
Шофиркон тумани, 1-сон гимназия ўқувчиси.

Самарқанд қадимий ва гузал шаҳарлардан бири бўлиб қолмай, балки ўтмиши ва ҳозирги куни билан жаҳон миқёсида танилган тарихий улқадр.

Бугунги кунда Самарқанд тарихий обидалар, ёдгорликлар мухташам бинолари билан янада шуҳрат топмоқда. Бу улқага келиб кетаётган ҳар бир меҳмон ва саёҳатчилар тарихий обидаларга бўлган қизиқишлари туфайли хорижий мамлакатларда ҳар бир бинонинг ўтмиши ҳикоя қилинмоқда.

Бизнинг Ўзбекистондек тупроғи олтин юртимизнинг тарихига бой обидаларию, шаҳарларига бўлган эътиборимиз қандай?

Усиб келаётган ёш авлод ўз юртини-

бўлган фикримизга қушимча қилиб айтсак

«Раст-ат-тоқ» ариқлар булинадиган жой, «жун-арзиз» — қалайн қопланган водопровод — бошланиш жойи.

«Сари-чўй жавоник» — тез оқар ариқ боши маъноларини билдирган экан.

Х асрдан XV асргача кўп воқеалар бўлиб Афросиёб шаҳристони харобага айланади. Бу орада жун-арзиз ҳам бузилиб кетади. Ариқларда оқиб келган сув ва реглар Сардавоникда кўп тупланади ва ер қатлами анча кўтарилиб кенг майдонга айланиб қолади.

Бизнинг тарих

«РЕГИСТОН»-КўПЧИЛИК ЙИГИЛАДИГАН ЖОЙ

нг тарихини билсагина авлоддан-авлодга мерос бўлиб келаётган ҳар бир тарихий обидаларни келажакка еткази олади.

Самарқандга ташриф буюрган меҳмонлар албатта «Регистон» майдонига ўтадилар. Шунда беихтиёр уз-ўзимизга савол берамиз. Хўш, «Регистон» ўзи қандай пайдо бўлган. «Регистон» сўзининг маъноси нима?

Ҳар бир мақолани ёзишга ундовчи ва фикр уйғотувчи туртки бўлади. Мен ҳам Самарқанд тарихига қизиққан ҳолда Ботурхон Валихўжаевнинг «Хўжа Аҳрор тарихи» китобини ўқиб қисқагина «Регистон» сўзининг мазмунини сиз ўқувчиларга етказмоқчиман.

Тарихий манбаларда ёзилишича, XV асрнинг иккинчи ярмигача ҳам бу мавзе Регистон деб аталмаган. Абдураззоқ Самарқандийнинг «Матлаъ-ус-саъдайн» асариди Сардуатик ёки Сардувоник тарзида келтирилган бўлса 1464 йилда ҳам юридик ҳужжат васиқаларида ҳам Сардувоник тилга олинган.

Бу сўзнинг маъноси кейинчалик аниқланишича «Сардувоник» қиёс учун Равонак» шакли ёки «Сари чўй давоник» яъни тез оқар ариқ боши деб юритилган.

Уша даврда яратилган «Худуд ул-олам» тарихий асариди эса «Жун арзиз» яъни ариқлар боши деб юритилган. Хаср тарихий манбаларида эса Раст-ат-тоқ бўлиб таржимаси «Равоқ» боши — яъни Равоқ — тоқ баландликни ифода этган.

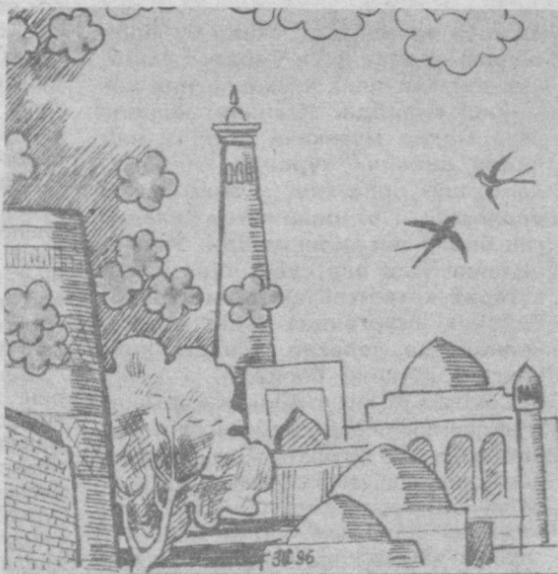
Демак юқоридаги фикрларни тўлдириб айтмоқчи

Кейинчалик Сардавоник сўзи ўз аҳамиятини йўқотиб унинг урнига Регистон, яъни регзор сўзи ишлатилган.

Бу сўзнинг луғавий маъноси анча кенгайиб кўпчилик йиғиладиган жой маъносида ҳам қўлланилган.

Ҳозирги кунда «Регистон» майдони янада чирой очмоқда. Бу ерда дўстлик кечалари, биродарлик ришталари уланмоқда. Бир сўз билан айтганда Самарқанд гузал Регистон майдони не ўтмишларни бағрига жойлаган ҳолда қадди тик, бундан кейин ҳам умрбоқийдир. Авлодларга асрлардан сўзлагувчи бу майдон келажак ворисларимиз тилларида ҳам дoston бўлажак.

Маъмура МАДРАҲИМОВА.

ҚУМРИ ҚУШЧА

Айтишларича, қумри қуш кунларни бир замонлар ҳуснда те- уйлаб ғамгин нгсиз, лобар, гузал, кўзла- тин олибди. ри шаҳло, қошлари камон, Ҳафа бўлиб ақлли бир қиз бўлган экан. ўтирса бир кампир келиб ундан ҳол-аҳвол сўрабди: — Ҳа, қизим, нега бунча ҳафасан? — Эҳ, бувижон, нимасини айтай. Бошимга оғир кунлар тушди. Ўгай онам менга сира тинчлик бермайди.

Қиз бутун дард- аламларини айтиб, кампирдан ёрдам сўрабди.

Кампир сеҳргар экан. Қизни қушга, яъни биз айтмоқчи бўлган митти қумри қушчага айлантириб қўйибди. Ва уни чиройли, хушманзара жойларга юборибди.

Қумри қушча ҳамон озодлик, тинчлик, гузаллик ва софликни куйлаб, боғу роғларда учиб юраркан.

Манзура ДАМИНОВА,
Бухоро вилояти,
Гиждувон туманидаги Абдурахмон Жомий номли 29-мактабнинг 6-«А» синф ўқувчиси.

Бир бор экан...

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБЕУОТ ҚУМБИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН» ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАҲРИР ХАЙЪАТИ:

Йўлдош САИДЖОНОВ, Омон МАТЖОН, Гулнора ЙЎЛДОШЕВА, Ҳотам АБДУРАИМОВ, Дадахон ЁҚУБОВ, Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ, Мукаррама МУРОДОВА, Мирзапўлат ТОШПЎЛАТОВ, Музаффар ПИРМАТОВ, Баҳодир ТОҒАЕВ, Равшан ҚАМБАРОВ.

IBM компьютериди терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табоқ Буюртма — Г-0433. 43.351 нусхада босилди. Қоғоз бичими — А-3. Босишга топшириш вақти 19.00 Топширилди — 19.45

• Руйхатдан утиш тартиби № 000137
• Манзилимиз: 700129, Тошкент шаҳри,
• Навоий кўчаси, 30 уй.
• Нашр курсаткичи: № 64563
• Телефон: 144-22-64
• 136-54-21

